

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Omin Jaloin -menetelmän käyttöaste ja kokemuksia menetelmän käytöstä

Merilä, Hanna

2012 Hyvinkää

Laurea-ammattikorkeakoulu
Hyvinkää

Omin Jaloin -menetelmän käyttöaste ja kokemuksia menetelmän käytöstä

Hanna Merilä
Sosiaalian koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Joulukuu, 2012

Hanna Merilä

Omin Jaloin -menetelmän käyttöaste ja kokemuksia menetelmän käytöstä

Vuosi 2012 Sivumäärä 45

Lohjan kaupungin erityisnuorisotyössä kehitelty ehkäisevän lastensuojelun kriteereiden mukainen Omin Jaloin -menetelmä on työkalu sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille, jotka tekevät työtä nuorten kanssa. Omin Jaloin -menetelmän pariin on koulutettu yli 400 sosiaali- ja terveysalan ammattilaista hankeajan puitteissa 2009-2011. Opinnäytteen tarkoituksena on selvittää, kuinka menetelmä on vastannut työelämän tarpeita ja miten paljon menetelmään kouluttautuneet ovat hyödyntäneen Omin Jaloin -työtapaa asiakastyössä menetelmä koulutuksen jälkeen.

Opinnäytetyöni teoreettinen viitekehys sisältää teoriaa Omin Jaloin -menetelmästä lastensuojelulain pohjalta sekä ehkäisevästä lastensuojelusta. Tekemäni opinnäytetyö on työelämälähtöinen tavoitteenaan tutkia menetelmän todellista käyttöastetta käyttöönotto koulutuksen jälkeen. Valmiit tutkimustulokset toimivat myös apuna menetelmän jatkokehittämistyössä.

Opinnäytetyöni on kvantitatiivinen tutkimus, johon käytettävä tutkimusmateriaali kerättiin verkkokyselyn muodossa. Lähetin kyselyn jokaiselle hankeajana menetelmäkoulutukseen osallistuneelle tavoitteenani saada kyselyyn osallistuneilta tietoa, miten menetelmää on käytetty koulutuksen jälkeen ja nouseeko menetelmää käyttäneiden keskuudesta käytettävyyttä ajatellen konkreettisia kehitysehdotuksia. Saadun tutkimusmateriaalin avasin teemoittelemalla ja taulukoimalla kvantitatiivisen tutkimuksen periaatteiden mukaisesti. Menetelmän käytökokemuksien ja tutkimustuloksista kumpuavien ajatusten pohjalta määräytyivät myös johdopäätökset kehittämisehdotuksineen.

Tutkimustuloksien avulla kävi ilmi, että Omin Jaloin -menetelmä on koettu hyödylliseksi asiakastyönmenetelmäksi. Menetelmää on käytetty arjen asiakastyössä hyödyksi soveltaen joko kokonaisuutta hyödyntämällä tai osatehtävien kautta.

Asiasanat: Omin Jaloin -menetelmä, ehkäisevälastensuojelu, ratkaisukeskeisyys

Hanna Merilä

Experiences of the Omin Jaloin method and utilization

Year	2012	Pages	45
------	------	-------	----

Omin Jaloin method was created in special youth work services in the city of Lohja for social and health care professionals working with youngsters. During the project over 400 social and health care professionals were trained to use the Omin Jaloin -method. The aim of this thesis was to examine how the method has responded to the needs of the working life and how the people trained to use the method have utilized the method in their client work.

The theoretical framework of this thesis consists of the solution based theory, information of the Omin Jaloin -method in the perspective of state laws of child and youth welfare and the theory of preventive child welfare. This thesis was work life oriented and the research results will be used in the re-developing of the method.

This study was quantitative. The material was collected with a web survey sent to all the participants of the method training. The aim was to find out how the method had been used and whether there were any suggestions to improve it.

The research material was categorized in to themes and tabulated according to the principles of quantitative research. The conclusions and development suggestions were composed from user experiences and research results. The results implied that the Omin Jaloin method or parts of it had been considered useful in client work.

Keywords: Omin Jaloin method, preventive child welfare, solution-based method

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Opinnäytteen tausta ja tarkoitus	7
	2.1 Omin Jaloin -menetelmän synty.....	7
	2.2 Asiakastyön väline.....	8
	2.3 Omin Jaloin -tehtävät	10
3	Omin Jaloin -työtä ohjaavat periaatteet	13
	3.1 Työtä ohjaava menetelmällisyys	13
	3.2 Työtä ohjaavat lait.....	14
	3.2.1 Lastensuojelulaki ja ehkäisevä lastensuojelu	14
	3.2.2 Nuorisolaki ja etsivä nuorisotyö	15
4	Tutkimusprosessi	16
	4.1 Tutkimuskysymykset.....	16
	4.2 Kvantitatiivinen tutkimus.....	17
	4.3 Aineiston hankinta ja analyysi	18
5	Kyselyn tulokset.....	19
	5.1 Vastaajien taustatiedot	19
	5.2 Menetelmän käyttö	24
	5.2.1 Tehtävien sisältö työntekijän näkökulmasta	27
	5.2.2 Menetelmän käyttöön tarvittu lisätuki työntekijän näkökulmasta	29
	5.3 Menetelmän käyttöönottoon vaikuttaneet tekijät	30
	5.3.1 Muut menetelmän käyttöönottoa edistäneet tekijät	30
	5.3.2 Muut menetelmän käyttöönottoa estäneet tekijät.....	31
	5.4 Muuta palautetta Omin Jaloin -projektiryhmälle.....	32
6	Johtopäätelmät	33
7	Tutkimuksen luotettavuus.....	35
8	Jatkotutkimuksen tarve.....	36
	Lähteet	38
	Kuvat.....	39
	Kuviot	40
	Liitteet.....	41

1 Johdanto

Ennaltaehkäisevän työn merkitys nuorisotyössä on noussut viime vuosina julkiseen keskusteluun muun muassa uuden lastensuojelulain tultua voimaan. Lastensuojelulakiin määritelty ennaltaehkäisevän työn merkitys osana nuorisotyötä on vuosi vuodelta kasvanut samalla, kun huostaanottojen määrä on lisääntynyt. Lastensuojeluilmoitusten määrä on lisääntynyt vuodesta 2009 edelleen vuoteen 2010 11 % ja ilmoitusten määrän on ennustettu kasvavan (Stakes 2010). Koska asiakasmäärät ovat nousseet myös alan ammattilaisten ja nuorten kanssa työtekevien yhtä asiakasta kohden käytettävä aika on vähentynyt. On ryhdytty etsimään tehokkaampia ja vaikuttavampia asiakastyön menetelmiä, jotta nuorten elämän moninaisesti haasteisiin voitaisiin puuttua ja ehkäistä syrjäytyneisyyden syntymistä etsimällä nuoren kehitystä tukevia rakenteita.

Omin jaloin -menetelmä on Lohjan kaupungin erityisnuorisotyössä syntynyt ehkäisevän lastensuojelun menetelmä, jonka käyttöön kolmen vuoden mittaisen projektikauden aikana koulutettiin lähemmäs 400 sosiaali-, kasvatus- ja terveysalan ammattilaista. Menetelmä kuului hanke aikana valtakunnalliseen KASTE -ohjelmaan, osana Etelä-Suomen läänin kolmevuotista Lapsen ääni -kehittämishjelmaa. Hankeajan puitteissa menetelmää tuoteistettiin muun muassa menetelmäpakettiin kuuluvine työkirjoineen, muistikortteineen sekä muine oheismateriaaleineen. Menetelmä on työkalu asiakastyöhön, jota tehdään nuorten kanssa, joilla on haasteita omassa elämähallinnassaan. Tämän kaltainen ratkaisukeskeinen, puoli strukturoitu, toimintatapa syntyi asiakastyön tarpeista kohdentaen huomion nuoren itsensä määrittelemään tulevaisuuden kuvaan, ehkäisten tulevaisuutta riskeeraavia tekijöitä ja lisäksi nuorta suojaavia rakenteita.

Opinnäytteeni on kvantitatiivinen tutkimus ja se käsittelee projektiaikana menetelmän pariin koulutautuneiden menetelmän käyttöastetta ja sitä, missä ja miten menetelmää on koulutuksen jälkeen käytetty. Tekemäni tutkimuksen pohjana toimii koulutukseen osallistuneille lähetetty sähköinen kyselylomake. Kyselylomakkeista saatujen tutkimustulosten avulla saadaan tietoa, miten kuluneen hankeajan puitteissa koulutukseen osallistuneet ovat ottaneet menetelmän käyttöönsä arjen asiakastyössä. Tutkimustulosten avulla välittyy myös menetelmää käyttäneiden sosiaali-, kasvatus- ja terveysalan ammattilaisten käytännön kokemuksia menetelmän käytöstä sekä siitä, kuinka hyödylliseksi se on koettu arjen asiakastyössä.

Tutkimuksen taustalla olen käyttänyt lähdekirjallisuutta, joka koskee muun muassa Omin Jaloin -menetelmää ja asiakastyötä ohjaavia periaatteita. Toisaalta myös lastensuojelulaki ja lastensuojelulakiin määritellyt ehkäisevänlastensuojelun periaatteet voidaan mieltää osaksi työntekijöitä ohjaavaa työtä. Näiden seikkojen vuoksi olen opinnäytteessäni nostanut sekä lastensuojelulain, ehkäisevänlastensuojelun sekä Omin Jaloin -työn taustalla olevat periaat-

teet, kuten ratkaisukeskeisyyden, yhtäläisiksi opinnäytetyötäni ohjaaviksi keskeisiksi käsitteiksi.

Aiheen opinnäytetyölleni sain ollessani harjoittelussa Lohjan kaupungin erityisnuorisotyössä, joten opinnäytteeni on työelämälähtöinen. Saatuja tutkimustuloksia voidaan hyödyntää Omin Jaloin -hankeajan jälkeen tehtävässä kokonaisarvioinnissa. Tutkimustulosten perusteella voidaan pohtia, kuinka menetelmä on vastannut työelämäntarpeisiin sekä miten menetelmää voitaisiin kehittää vastaamaan parhaiten menetelmän käyttäjien tarpeita.

2 Opinnäytteen tausta ja tarkoitus

2.1 Omin Jaloin -menetelmän synty

Omin Jaloin -menetelmä sai alkunsa helmikuussa 2007 Lohjalla alueellisen nuorisotyön tarpeista. Alueellisen nuorisotyöntekijöiden haasteena oli tällöin kolme monin eritavoin oireilevaa nuorta. Erityisnuorisotyöntekijä Mia Salminen ja nuorisotoimen päihdetyöntekijä Kati Blomqvist suunnittelivat viiden tehtävän kokonaisuuden, joihin nuorten tuli paneutua yhdessä työntekijän kanssa. Tapaamisten tavoitteena oli pohtia omien arkielämän päätösten vaikutusta tulevaisuuteen ja tulevaisuuden haaveisiin. Jo alusta alkaen tapaamisissa otettiin pohdintaan nuoren sen hetkinen elämä mahdollisimman laaja-alaisesti ja monesta eri näkökulmasta. (Blomqvist, Salminen, Arola, Hiltunen & Tarjanne 2010, 6.)

Hyvien kokemusten innoittama Omin Jaloin -työmuotoa alettiin kehittää yhteistyössä Lohjan kaupungin lastensuojelun silloisen johtavan sosiaalityöntekijän Irma Lehtosen kanssa. Työmuodon lähtökohdaksi otettiin ehkäisevän lastensuojelun näkökulma. Omin Jaloin -toiminnan asiakaskunnaksi määriteltiin 12-17-vuotiaat nuoret, joista oli tehty lastensuojeluilmoitus, mutta lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun kriteerit eivät sosiaalityöntekijän arvion mukaan kuitenkaan täyttyneet. Omin Jaloin -toiminta koettiin tällöin jo palvelevan nuoria ehkäisevänä työnä, jonka tavoitteena oli työryhmän mukaan ehkäistä nuoren hyvinvointia riskeeraavia tekijöitä sekä lisätä nuorta suojaavia rakenteita. (Blomqvist ym. 2010, 7.)

Ensimmäiset nuoret Omin Jaloin -tapaamisiin ohjautuivat Lohjan kaupungin lastensuojelun sosiaalityön kautta lokakuussa 2007. Hyvien palautteiden ja kokemusten vuoksi menetelmää haluttiin kehittää edelleen sekä mallintaa. Lohjan erityisnuorisotyön päihdetyöntekijä sekä Omin Jaloin -työryhmään kuulunut Kati Blomqvist aloitti vuonna 2008 Diakonia ammattikorkeakoulussa ylemmän ammattikorkeakoulun opinnot, joiden tuloksena syntyi opinnäytetyö ”Omin Jaloin asiakastyönmallia lähtökohtana työmuodossa käytettävien kirjallisten tehtävien kehittäminen ja arvioiminen”. Kehittämistä toteutettiin Omin Jaloin -työryhmässä, johon sil-

loin kuuluivat Kati Blomqvist, Mia Salminen, Tuomas Hiltunen sekä Maikki Arola. (Blomqvist ym. 2010, 7-8.)

Keväällä 2009 Omin Jaloin -menetelmä hyväksyttiin kolmivuotiseen valtakunnalliseen KASTE -ohjelmaan osaksi Etelä-Suomen läänin Lapsen ääni -kehittämisohjelmaksi. Tästä alkoi menetelmän kokonaisvaltainen kehittäminen sekä tuotteistaminen työkirjan sekä oheismateriaalin muotoon. Hankeajana järjestettiin yhteensä 13 menetelmäkoulutusta, joihin osallistui yli neljäsataa sosiaali-, kasvatust- ja terveysalan ammattilaista. (Blomqvist ym. 2010, 8.)

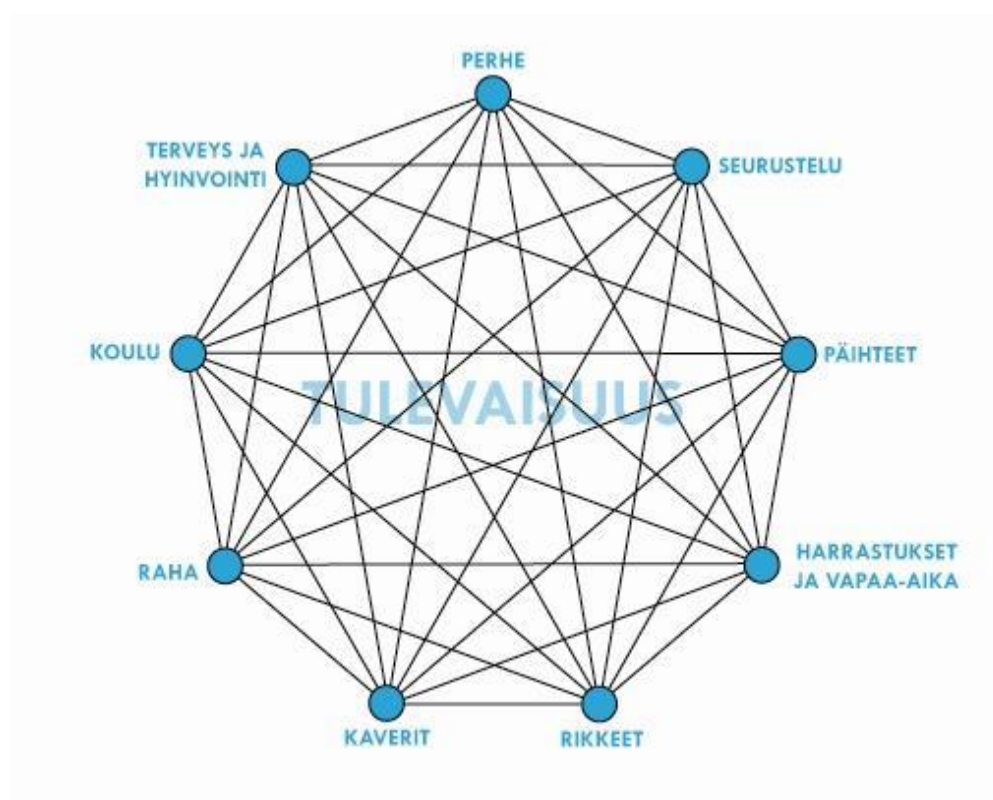
Nykyään nuori voi päästä toiminnan piiriin monen eri toimijan kautta. Merkittävimpiä lähettäviä tahoja Lohjalla on ollut Lohjan kaupungin lastensuojelun sosiaalityö. Muita lähettäviä tahoja ovat olleet muun muassa nuorisotoimen alueelliset tiimit, kaupungin eri koulujen kuraattorit sekä terveydenhoitajat, Katupalveluyhdistys KARTSA ry ja paikallinen nuorisopsykiatrian poliklinikka. Nuorella on ollut mahdollisuus päästä Lohjan kaupungin erityisnuorisotyön järjestämän toiminnan piiriin myös itse hakeutumalla tai huoltajien otettua yhteyden erityisnuorisotyöntekijöihin. (Blomqvist ym. 2010, 8.)

2.2 Asiakastyön väline

Omin Jaloin -menetelmän avulla nuoren kanssa kartoitetaan nuoren haaveet ja tavoitteet hänen tulevaisuuttaan ajatellen. Ensimmäisen tapaamisen aikana nuori rakentaa paperille haavekuvan elämästään viiden vuoden päähän nykyhetkestä. Tulevien tapaamisten aikana nuoren sen hetkistä elämää peilataan elämän yhdeksän eri osa-alueiden kautta, nuoren itsensä muodostamaan tulevaisuuden suunnitelmaan. Näitä nuoren elämän osa-alueita ovat perhe, rahan käyttö, koulu, harrastukset ja vapaa-aika, kaverit ja seurustelusuhteet, päihteet, rikokset sekä terveys. Jokaisen tehtävän kohdalla nuoren kanssa pohditaan, mitkä ovat nuoren voimavaroja ja kehittämistarpeita käsiteltävässä aiheessa ja miten nuorta voidaan auttaa, jotta nuori pääsee muodostamaansa haaveiden tulevaisuuteen. Näitä aiheita ristiin peilaamalla pyritään aikaansaamaan nuoren kanssa käsitys siitä, miten jokapäiväiset päätökset vaikuttavat jokaiseen nuoren elämän osa-alueeseen. Tehtäväkokonaisuus muodostuu osatehtävistä, jotka käsittelevät nuoren elämää laaja-alaisesti monen eri näkökulman avulla. Nuoren ja työntekijän välistä dialogia tukevat menetelmään kuuluvat yhdeksän eri osatehtävää, joita nuori tapaamisten aikana tekee yhdessä työntekijän kanssa.

Laajan näkökulman avulla nuoren elämästä voidaan havaita mahdollisten riskitekijöiden syntymisen. Dialogin avulla on myös helpompi selvittää syyt, miksi nuori oirehtii esimerkiksi runsaalla päihteiden käytöllä. Useasti nuori on ohjautunut Omin Jaloin -toimintaan muun syyn kuin sen perimmäisen ongelma vuoksi. Esimerkiksi Omin Jaloin-toimintaan ohjautuvan nuoren ongelma ei ole välttämättä päihteiden käyttö, vaan taustalla saattavat olla masennusoireet,

joiden vuoksi oirehtiminen ilmenee päihteiden käyttönä tai jollain muulla nuoren hyvinvointiin vaikuttavalla tavalla.

Kuva 1 Ristiin peilaamisen timantti (Blomqvist 2010, 61).

Ristiin peilaamisen timantin avulla nuoren elämään vaikuttavien osatekijöiden vaikutuksia toisiinsa voidaan tutkia niin, että nuori ymmärtää asioiden vaikutussuhteita toisiinsa. Useasti syyt nuoren ongelmiin ovat moninaisia. Jokainen nuori on yksilö ja tämän vuoksi nuoren elämää tulee arvioida kokonaisvaltaisesti ja mahdollisimman laaja-alaisesti. Omin Jaloin -työkirjan mukaan kartoittamalla nuoren elämää laaja-alaisesti nuoren elämän yhdeksän eri osa-alueen kautta, voidaan tarkastella myös niiden suhteita toisiinsa. Tällöin yksittäinen riskitekijä saattaa yhteisvaikutukseltaan olla paljon suurempi kuin tarkasteltaessa vain yhdestä näkökulmasta. (Blomqvist 2010, 60.)

Aktiivinen päihteiden käyttö vaikuttaa oleellisesti rahankulutukseen, kaveripiiriin ja minkälaiseen kaveripiiriin nuori hakeutuu. Päihteiden käyttö saattaa myös johtaa rikolliseen toimintaan ja päihteiden käytöllä on myös terveydellisiä haittavaikutuksia. Peilaamalla esimerkiksi päihteiden käyttöä jokaiseen yhdeksään nuoren eri elämän osa-alueeseen saa nuori käsityksen siitä, miten päihteiden käyttö vaikuttaa elämään laaja-alaisesti. Ristiin peilaamisen timantin avulla voidaan lisätä nuoren omaa käsitystä vaikutusten laaja-alaisuudesta. Omin Jaloin -työryhmän mukaan huolellisesti tehty tarkastelu auttaa suojaavien tekijöiden ja riskitekijöiden

den välisen suhteen arvioinnissa, jonka avulla myös mahdollisen tuen tarpeen määrittely helpottuu. (Blomqvist ym. 2010, 17.)

2.3 Omin Jaloin -tehtävät

Menetelmän avulla käsitellään nuoren elämän yhdeksän eri osa alueen kautta. Jokaisesta eri elämän osa-alueesta on oma tehtävänsä, jotka nuori tekee omien tuntemuksiensa pohjalta. Tehtävän tekemisen jälkeen työntekijä käy dialogisesti tehtävän läpi yhdessä nuoren kanssa. Lähtökohtana Omin Jaloin -menetelmän käyttöönotossa on se, että menetelmämateriaaleja hyödynnetään asiakastyössä kokonaisuutena. Tällä tavoin nuoren elämästä saadaan mahdollisimman kattava kuva. Kokonaisuuden hyödyntäminen myös auttaa nuorta itseään muodostamaan laaja-alaisen sekä realistisen kuvan omasta elämästään.

Perustietolomakkeeseen kirjataan asiakkaan yhteistiedot, hänen huoltajiensa yhteistiedot, toimintaan lähettäneen tahon tiedot sekä lupa-asioihin liittyvät merkinnät. Perustietolomakkeeseen merkityjä asioita voidaan käyttää myös tilastointia varten. Omin Jaloin -toimintaan osallistuvalla nuorella kerrotaan kaikista työntekijää velvoittavista lakipykälistä, kuten esimerkiksi salassapitovelvollisuudesta ja lastensuojelulaista. Jokaista nuorta kuitenkin muistutetaan siitä, että jos toiminnan aikana ilmenee sellaisia asioita, jotka työntekijän mielestä voivat vaarantaa nuoren terveyttä ja kehitystä on työntekijä velvollinen ilmoittamaan asiasta huoltajille sekä lastensuojeluun. Perustietolomakkeesta löytyy myös luparasteja, joihin nuori halutessaan antaa suostumuksensa. Yli 15-vuotiaalla nuorella on oikeus päättää itse siitä, saako työntekijä ottaa yhteyttä muihin nuoren kanssa yhteistyötä tekeviin tahoihin, kuten esimerkiksi terveydenhoitajaan. Alle 15-vuotiasta koskevissa asioissa tulee aina ensiksi ottaa yhteys nuoren huoltajiin. Yhteydenoton muihin tahoihin tulee olla hyvin perusteltua sekä mahdollisen yhteydenoton jälkeen välitön informointi nuorelle ja nuoren perheelle. (Blomqvist ym. 2010, 21.)

Tulevaisuuden suunnitelmat-tehtävässä nuori hahmottelee, minkälaista hän haluaisi elämänsä olevan viiden vuoden kuluttua, puolenvuoden tarkkuudella. Nuori täyttää itsenäisesti lomakkeen työntekijän auttaessa apukysymyksillä tarpeen mukaan. Kun nuori on täyttänyt lomakkeen mieleisekseen, hän pohtii yhdessä työntekijän kanssa suunnitelmansa realistisuutta ja keinoja, joiden avulla tulevaisuudensuunnitelma mahdollistuu. Nuoren haaveillessa viiden vuoden kuluttua esimerkiksi omistavansa auton pohditaan yhdessä sitä, kuinka paljon ajokortin ja auton hankkiminen todellisuudessa tulee maksamaan sekä mitä nuoren tulee tehdä, jotta auton hankinta mahdollistuisi. (Blomqvist ym. 2010, 24.)

Vahvuudet ja kehityssuunnitelmani -tehtävä kulkee muiden tehtävien rinnalla läpi koko Omin Jaloin -prosessin. Tehtävää täytetään jokaisen osatehtävän jälkeen tavoitteena kartoit-

taa nuoren jokaisen elämän osa alueen suojaavat tekijät sekä riskitekijät. Jokaisen osa alueen kohdalla nuori pohtii erikseen, mitkä ovat häntä tukevia asioita, kehittämistarpeita sekä mistä ja minkälaista apua hän kullakin alueella tarvitsee. (Blomqvist ym. 2010, 28.)

Rahankäyttö-tehtävää täytetään muiden tehtävien rinnalla samoin kuin edellä mainittua vahvuudet ja kehitymissuunnitelmani -tehtävää. Jokaisen osatehtävän jälkeen nuori täyttää rahankäyttölomaketta pohtien kyseiseen alueesta tulevaa rahallista hyötyä sekä rahaa, jota kuuluu tällä alueella. Nuoren kanssa myös keskustellaan siitä, mistä kaikkialta nuori rahaa saa ja mihin nuoren rahat kuluvat. (Blomqvist ym. 2010, 31-32.)

Perheeni-tehtävän tavoitteena on kartoittaa nuoren mielipiteitä hänen perheestään sekä lähiympäristöstään. Tehtävässä myös työntekijälle selkeytyy nuoren kodin säännöt ja se, minkälaiset taustatekijät nuoren arkisessa elinympäristössä vallitsevat. Tehtävän avulla selviää, minkälaisia sääntöjä ja rutiineja nuoren kotona on ja minkälaisessa vuorovaikutuksessa perhe toimii. Perhe saattaa toimia monen nuoren voimavarana ja rajoja sekä turvallisuutta tuovana taustavoimana, mutta perhe saattaa myös olla nuoren kehitystä riskeeraava tekijä, joka omien sisäisten ongelmiansa kautta voi aikaan saada pahaa oloa nuorena, minkä vuoksi nuori mahdollisesti oirehtii. (Blomqvist ym. 2010, 35.)

Terveys ja hyvinvointi -tehtävässä kartoitetaan nuoren fyysinen ja psyykinen hyvinvointi samalla antaen nuorelle lisätietoa, miten hän voi edistää itsensä kokonaisvaltaista hyvinvointia. Tehtävien tekemisen yhteydessä on hyvä pohtia nuoren kanssa syy- ja seuraus suhteita. Esimerkiksi unesta ja siihen liittyvistä asioista, työntekijä voi tuoda nuoren pohdintaan sen, miten muutaman tunnit yönet vaikuttavat nuoren jaksamiseen seuraavana päivänä. Keskustelussa on tärkeää tuoda esille, miksi riittävä uni on tärkeää ja mitä seurauksia voi olla riittämättömällä määrällä unta. Tehtävä toimii myös hyvänä keskustelun avaajana nuoren sen hetkisestä psyykkisestä ja fyysisestä terveyden tilasta. Tehtävän avulla on mahdollisuus tehdä nuoresta kokonaisvaltainen kartoitus kuitenkin tekemättä minkäänlaisia olettamuksia tai diagnooseja. Tehtävän avulla työntekijällä on mahdollisuus ohjata nuori sellaisten tahojen ja palveluiden ääreen, jotka voivat auttaa nuoren psyykkisfyysistä hyvinvointia. Keskustelun ohessa työntekijällä on mahdollisuus antaa nuorelle tietoa kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin liittyvistä asioista. (Blomqvist ym. 2010, 41.)

Sosiaaliset toimintaympäristöt -tehtävässä tavoitteena on selvittää nuoren sosiaalisia verkostoja sekä kartoittaa nuoren vapaa-ajan kulutustapoja. Tarkastelunäkökulmia ovat koulu, kaaverit, seurustelu ja vapaa-aika. Näiden osa-alueiden kautta nuori itsenäisesti kirjaa asioita, jotka hän kokee tärkeiksi, periaatteena se, että mitä lähemmäs keskipistettä sitä tärkeämpi nuorelle asia on. Verkostokartan avulla nuori käy keskustelua työntekijän kanssa sosiaalisesta toimintaympäristöstään. Tehtävän avulla on helppo kartoittaa nuoren sosiaalisia ympäristöjä

ja yhteisöjä, joihin nuori kuuluu. Keskustelun kautta voidaan myös nostaa esille, ketkä ovat niitä henkilöitä, joiden seurassa nuori yleensä riskikäyttäytyy. Tämä tapahtuu siten, että nuori merkitsee nämä ystävät verkostokarttaan samanlaisella merkillä tai värillä. Tällä tavoin voidaan tutkia yhdessä nuoren kanssa, minkälaisia vaikutuksia hänen eri ystävillä voi arjen päätöksissä olla ja kenen seurassa haitallista käyttäytymistä yleensä tapahtuu. (Blomqvist ym. 2010, 45.)

Menetelmään kuuluu myös Marjatta Pirskasen kehittämä ADSUME päihdemittari (liite 8), jonka Pirskanen on antanut osaksi Omin Jaloin -menetelmän tehtäväkokonaisuuteen. Päihdemittarin avulla yhdessä nuoren kanssa työntekijä pystyy kartoittamaan kattavasti nuoren päihteiden käytön ja päihteistä mahdollisesti aiheutuvan riskikäyttäytymisen, kuten päihteiden vaikutuksen käytökseen ja rajattomiin toimintatapoihin. Päihdemittaritehtävästä muodostuneiden pisteiden perusteella työntekijällä on mahdollisuus arvioida, kuinka suuren riskin mahdollinen päihteiden käyttö nuorelle aiheuttaa. Tehtävän avulla työntekijällä on mahdollisuus keskustella päihteiden käytön vaaroista ja siitä, minkälaisia vaikutuksia päihteillä saattaisi olla nuoren elämään. (Blomqvist ym. 2010, 49.)

Rikkeet-tehtävässä huomio siirtyy neljän eri näkökulman kautta, rikoksien ja rikkeiden vaikutusten tutkimiseen nuoren elämässä. Näiden neljän eri näkökulman avulla työntekijä pääsee dialogissa nuoren kanssa pohtimaan tilanteita, joiden seurauksena nuori on joutunut rikoksen uhriksi, osalliseksi rikokseen, saanut tai maksanut korvauksia, tai on ollut tilanteessa, jossa hän on joutunut rikoksen todistajaksi. Näiden näkökulmien kautta voidaan pohtia nuoren sosiaalisten ympäristöjen vaikutuksesta tilanteisiin, joissa nuori on alttiimpi tekemään rikoksia ja rikkeitä. Tehtävän avulla pohdintaan liitetään myös näkökulma päihteiden käytön merkityksestä rikkeiden syntymiseen sekä alttiuteen uhriksi joutumisessa päihteiden vaikutuksen alaisena. (Blomqvist ym. 2010, 55.)

Arvopeli-tehtävän kautta nuori joutuu pohtimaan omia henkilökohtaisia arvojaan ja niiden merkitystä. Nuori määrittelee viiden eri näkökulman kautta, paperille kirjoittaen, hänelle itselleen tärkeitä asioita, kuten läheisiä ihmisiä ja arvoja, joita ilman nuori ei voisi elää. Nuori joutuu kerrallaan poistamaan papereista viisi vähiten tärkeää. Lopulta yhteensä 25:n eri asiakokonaisuuden kautta jäljelle jää viisi paperia, jotka sisältävät asiat, jotka voidaan myös määritellä nuoren voimavaroiksi. Tämän kaltainen arvojen pohtiminen saattaa olla nuorelle täysin uusi asia. Omien henkilökohtaisten arvojen ääreen pysähtyminen sekä niiden avaaminen auttaa nuorta sanoittamaan ja määrittelemään asioita, jotka hän kokee elämässään tärkeimmiksi ja joista hänen on mahdollista ammentaa arjen voimavaroja. (Blomqvist ym. 2010, 60-61.)

Huolimato-tehtävä täytetään viimeisessä tapaamisessa, johon osallistuu nuoren ja työntekijän ohella myös nuoren huoltaja. Tehtävässä käydään läpi jokainen Omin Jaloin -menetelmässä oleva näkökulma (osatehtävä). Nuori, huoltaja sekä työntekijä oman symbolinsa avulla ilmaisevat huolimatoon huolensa jokaisella osa alueella asteikolla ei huolta suuri huoli. Tehtävän avulla työntekijä voi nostaa tarkasteluun myös asioita, joista työntekijälle on syntynyt huoli. Huolet, jotka eivät sisälly muihin tehtäviin, voidaan lisätä tehtävässä oleviin tyhjiin sarakkeisiin keskustelua herättämään. Huolimato- tehtävän avulla on mahdollista verrata jokaisen prosessiin osallistuvan henkilön mielikuvaa nuoren senhetkisestä tilanteesta. Tehtävän tavoitteena on toimia keskustelun avaajana ja saada aikaan mahdollisimman avoin keskustelu työntekijän, nuoren ja nuoren huoltajien välille. Tehtävän kautta jokaisella asianosaisella on mahdollisuus määrittää huolimadon avulla huolen määrä kullakin osa-alueella. Tapaaminen on nuorelle myös mahdollisuus puhua huoltajalleen asioista, joista hän ei ehkä ilman tukea uskalla puhua. (Blomqvist ym. 2010, 64-65.)

3 Omin Jaloin -työtä ohjaavat periaatteet

3.1 Työtä ohjaava menetelmällisyys

Pohdittaessa Omin Jaloin- menetelmän taustaa ja työtä ohjaavia periaatteita voidaan todeta yhtäläisyyksiä ratkaisukeskeisen menetelmän kanssa. Yhteistä ratkaisukeskeisyydelle ja Omin Jaloin- työlle on huomion siirtäminen asiakkaan tulevaisuuteen ja sen pohtimiseen, millä keinoilla tavoitteisiin päästään. Ratkaisukeskeisyydessä ei keskitytä asiakkaan haasteiden synty-misen syihin, vaan vuorovaikutuksellisen keinoin asiakas ja työntekijä pohtivat, miten muutos mahdollistuu. Muutos mahdollistuu, jos asiakas näkee jotain tavoittelemisen arvoista kuten esimerkiksi vakituisen työpaikan saamisen tulevaisuudessa. Ratkaisukeskeisen näkökulman kautta asiakassuhteeseen luodaan tulevaisuussuuntautunut näkökulma etsimällä yhdessä asiakkaan voimavaroja, joilla tavoitteisiin päästään.

Omin Jaloin menetelmän tavoitteena on löytää yhdessä asiakkaan kanssa keinoja ja väyliä asiakkaan itsensä määrittelemään unelmien tulevaisuuteen. Tuloksellisen dialogin syntymisen asiakkaan ja työntekijän välille vaatii suunnitelmallista toimintaa työntekijän näkökulmasta. Ratkaisukeskeisyyden tavoitteena on rakentaa asiakkaan ja työntekijän välille väylä dialogille, jossa mahdollistuu avoin vuorovaikutussuhde. Avoimuuden merkitys näkyy luottamuksellisuuden syntymisessä asiakkaan ja työntekijän välille. Asiakkaan ja työntekijän vuorovaikutuksen laatu edesauttaa asiakasta sitoutumaan tapaamisiin. Ratkaisukeskeiseen toimintatapaan kuuluu myös ajatus tulevaisuuteen suuntautuvasta toiminnasta sekä toiminnan tavoitteellisuudesta. Asiakkaan ongelman syntyyn ei keskitytä, vaan huomio siirretään erilaisten ratkaisujen löytämiseen oppimisen kautta. Dialogin kautta katse keskittyy toivottuun tulokseen ja siihen, miten tavoitteeseen päästään. (Mannström-Mäkelä & Saukkola 2008, 48.)

Ratkaisukeskeisiä menetelmiä hyödyntäessään työntekijä pyrkii keskustelussa siirtämään asiakkaan huomion tavoitteisiin sekä jo olemassa olevien voimavarojen löytämiseen eikä mahdollisesti asiakkaan taustalla oleva problematiikkaan keskittymiseen. Keskustelussa työntekijä pyrkii auttamaan asiakkaan omaa ajatusprosessia niin, että asiakas itse löytää ratkaisut tavoitteisiinsa pääsemiseksi. (Mannström-Mäkelä & Saukkola 2008, 57.)

Ratkaisukeskeisen menetelmän toiminnan ydin on asiakkaan omien voimavarojen vahvistamisessa ja tämänkaltaiseen toimintaan ohjaamisessa. Olemassa oleviin voimavaroihin keskittyminen näkyy keskittymisenä asiakkaan elämässä tapahtuviin arkisiin muutoksiin ja asiakkaan oman tahdon kunnioittamisena. Omin Jaloin -menetelmän kaltaisen ratkaisukeskeisen työtapana toimii asiakkaan valtaistumiseen pyrkivä toiminta asiakkaan oman elämän hallinnan ohella sekä itsemääräämisoikeuden kunnioituksena. (Vänskä, Laitinen-Väänänen, Kettunen & Mäkelä 2011, 77.)

3.2 Työtä ohjaavat lait

3.2.1 Lastensuojelulaki ja ehkäisevä lastensuojelu

Lastensuojelulain toisessa momentissa (2§) on kohta, johon on kirjattu vanhempien ja muiden huoltajien ensisijaisesta vastuusta lapsen hyvinvoinnin turvaamisessa. Laki pykälään on myös kirjattu seuraavaa:

Perheen ja lasten kanssa työskentelevien viranomaisten huomion on keskityttävä kasvatustehtävissä tukemiseen sekä kykyyn tarjota tarvittavia palveluiden ja apua riittävän varhain. Tarpeen vaatiessa viranomaisen tehtävänä on ohjata lapsi perheineen lastensuojelun piiriin. Lastensuojelun tehtävänä on tukea vanhempia tai lapsen huoltajia kasvatukseen ja hoitoon liittyvissä asioissa järjestämällä tarvittavia tukitoimia ja palveluita.

Lastensuojelulaissa ehkäisevästä lastensuojelulain kohdassa 3 a §:ssa määritellään seuraavaan:

Lastensuojelun ohella kunnan tehtävänä on järjestää lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ehkäisevää lastensuojelua tällöin kun lapsi perheineen ei ole lastensuojelun asiakkaana. Ehkäisevän lastensuojelun tarkoituksena on edistää ja turvata lapsen kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tukea vanhemmuutta. Ehkäisevään lastensuojeluun kuuluu tuki sekä erityinen tuki, jota annetaan muun muassa opetuksessa, nuorisotyössä, päivähoidossa sekä muualla sosiaali- ja terveyshuollon palveluissa. Lapsen ollessa lastensuojelun asiakkaana lastensuojelulain toisen momentin mukaista tukea järjestetään osana avo-, sijais- tai jälkihuoltoa.

Ehkäisevän lastensuojelun tarkoituksena on ennaltaehkäistä lastensuojelun asiakkuuden syntymistä erilaisten palveluiden turvin. Toiminnan tarkoituksena on tukea sekä lapsen ja nuoren kasvua ja kehitystä, mutta myös tukea vanhempia vanhemmuuden moninaisissa haasteissa. Ehkäisevää lastensuojelua on jokaisen kunnan palvelukentässä, kuten muun muassa äitiys- ja lastenneuvolassa, päivähoitossa, kouluympäristössä, nuorisotyössä sekä terveydenhuollon palveluissa (Sosiaaliportti 2011).

Helmikuussa 2010 voimaantulleen lastensuojelulain uudistuksen mukaisesti kunnalla on velvollisuus järjestää ehkäisevää lastensuojelua. Jokaisella sosiaalialan ammattilaisella on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus, jos tietoon on tullut jotain sellaisia seikkoja, joiden vuoksi lapsen tai nuoren kasvu ja kehitys voivat vaarantua. Näissä tapauksissa on lastensuojelun tarve syytä selvittää perusteellisesti. Jos lastensuojelun asiakkuutta ei kuitenkaan katsota aiheelliseksi, on kunnan velvollisuus tarjota perheelle varhaisen tuen palveluita. Tämänkaltaisilla palveluilla voidaan tukea perhettä jo varhaisessa vaiheessa lapsen ja nuoren huolenpitoon ja kasvatukseen liittyvissä moninaisissa haasteissa.

Törrönen ja Vornainen pohtivat artikkelissaan (2004, 159) miten lastensuojelun ehkäisevä työ käytännössä näkyy yhteiskunnassamme. Ehkäisevää työtä tehdään jokaisella alalla, yksityiselämässä, hallinnollisissa ja epävirallisissa toimissa ja yhteiskuntamme poliittisessa toiminnassa. Siksi vastuu ehkäisevästä toiminnasta kuuluu laaja-alaisesti monelle eri yhteiskuntamme toimijalle. Ehkäisevän työn toimijoita on maailmanlaajuisesti, yhteiskunnallisesti, kansallisella ja alueellisella tasolla sekä moniammatillisesti kuin myös eri sektoreiden yhteistyönä.

3.2.2 Nuorisolaki ja etsivä nuorisotyö

Nuorisolaissa määritellään lain tarkoituksiksi tukea nuoren kasvua ja kehitystä. Nuorisolain 1 §:ssä tavoitteet on määritelty seuraavanlaisesti:

Nuorisolain tavoitteena on tukea nuoren itsenäistymistä ja kasvua, edistämällä nuoren aktiivista kansalaisuutta ja sosiaalista vahvistumista sekä parantaa nuoren kasvu- ja elinoloja. ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Lähtökohdiksi tavoitteiden toteuttamisessa ovat pyrkimys yhteisöllisyyteen, yhteisvastuuseen, yhdenvertaisuuteen, tasa-arvoon sekä elämän kunnioittamiseen.

Vuonna 2010 voimaantulleeseen uudistuneeseen nuorisolakiin lisättiin maininta etsivästä nuorisotyöstä (7 b §). Nuorisolaki määrittelee etsivän nuorisotyön seuraavanlaisesti:

Etsivän nuorisotyön tavoitteena on tavoittaa syrjäytymisvaarassa olevia nuoria ja auttaa heidät sellaisten palveluiden ja tuen piiriin, joiden avulla voidaan edistää heidän kasvua ja itenäistymistä sekä pääsyä koulutuksen piiriin ja työmarkkinoille. Kunnan järjestäessä etsivää nuorisotyötä sen on nimettävä tehtävää varten työntekijä, jolla on riittävä koulutus ja kokemus nuorten kanssa tehtävästä työstä. Vuonna 2010 voimaan tullessa nuorisolain muutoksessa on merkintä etsivän nuorisotyön kunnallisesta järjestämismahdollisuudesta. Kunnat voivat tarpeen vaatiessa järjestää etsivää nuorisotyötä yhdessä. Kunnalla on myös mahdollisuus hankkia palveluita nuorten palveluita tuottavilta yhteisöiltä, jolloin kunnan vastuulla on varmistaa että hankitut palvelut ovat nuorisolain mukaisia.

Etsivän nuorisotyön periaatteita noudattaen myös Omin Jaloin -toiminta pohjautuu vapaaehtoiseen toimintaan. Omin Jaloin -palvelua tarjoavaan tahoon tulleen yhteenoton jälkeen nuoreen otetaan yhteys, ja hän saa itse päättää haluaako osallistua toimintaan. Vapaaehtoinen työskentelymuoto on hedelmällisempää ajatellen työskentelyn tuloksellisuutta. Työskentelyn perustana on ehdoton luottamuksellisuus ja nuoren vapaaehtoinen osallistuminen. Huhtajärven mukaan (2007, 446) etsivä työ pohjautuu nuoren vapaaehtoisuuteen siten, että nuori voi itse päättää haluaako hän kontaktin etenevän luottamukselliseen asiakassuhteeseen.

4 Tutkimusprosessi

Tekemäni opinnäytteen tavoitteena oli selvittää, miten Omin Jaloin -menetelmää on käytetty koulutuksen jälkeen. Tavoitteena oli saada tietoa verkkokyselyn avulla, miten menetelmä on vastannut koulutukseen osallistuneiden tarpeita, ovatko he ottaneet menetelmän käyttöönsä ja onko Omin Jaloin -menetelmä tarpeellinen työkalu sosiaali-, kasvatus- ja terveysalalla. Hankeaikana toteutettiin yhteensä 14 koulutusryhmää, joihin osallistui lähes 400 menetelmäästä kiinnostunutta ympäri Suomea. Hankeaikana toteutuneet kaksipäiväiset koulutukset olivat osallistujilleen ilmaiset. Mukaansa jokainen koulutukseen osallistunut sai konkreettiset työkalut menetelmän käyttöönoton tueksi kuten Omin Jaloin -työkirjan ja muistitikun, joka sisältää menetelmästä virtuaalisen version tukimateriaaleineen.

Tutkimusmenetelmäkseni valitsin kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen laajan otosryhmän vuoksi. Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä mahdollistaa tutkijalleen laajan tutkimusmateriaalin helpon hallinnan ja koonnin esimerkiksi kaavioiden avulla.

4.1 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni on työelämälähtöinen, ja pyrin opinnäytteeni avulla tuottamaan tietoa menetelmän käyttöasteesta käyttöönottokoulutusten jälkeen. Omin Jaloin -hanke päättyi syksyllä 2011, joten opinnäytteeni toimii osana hankkeen kokonaisarviointia. Lohajan erityisnuorisotyö

kouluttaa menetelmän pariin lisää sosiaali-, kasvatusta- ja terveysalan ammattilaisia, joten tutkimustani voidaan hyödyntää tarpeen vaatiessa menetelmän kehittämisessä.

Opinnäytteeseeni liittyvät tutkimuskysymykset on muodostettu yhteistyössä Lohjan kaupungin erityisnuorisotyöntekijöiden kanssa. Tekemäni verkkokyselyn avulla pyrin selvittämään mahdollisimman hyvin, kuka, miten ja missä määrin on menetelmää käyttänyt koulutukseen osallistumisensa jälkeen. Kyselyn avulla pyrin saamaan vastaukset seuraaviin kysymyksiin:

- Kuinka paljon menetelmän pariin kouluttautuneet ovat käyttäneet menetelmää työssään? Mitkä menetelmän osa-alueet ovat olleet käytetyimpiä?
- Miten menetelmä on vastannut kouluttautuneiden tarpeita?

Tavoitteeni oli selvittää verkkokyselyn avulla hankeajana menetelmäkoulutukseen osallistuneiden keskuudesta, miten he ovat työssään käyttäneet menetelmää koulutukseen osallistumisensa jälkeen. Mikäli he eivät ole käyttäneet koko tehtäväsarjaa kokonaisuutena, pyrin selvittämään opinnäytteeni avulla, mitkä tehtäväosiot on koettu hyödyllisimmiksi. Tutkimustulosten avulla voidaan pohtia, onko Omin Jaloin -työtavan kaltaiselle ratkaisusuuntautuneelle menetelmälle tarvetta. Tutkimuksen tekeminen ja tutkimuksen pohjalta saadut tutkimustulokset ovat hyödyllistä tietoa kokonaisarviointin tekemisen yhteydessä hankeajan päätyttyä.

Kysely lähetettiin jokaiselle Omin Jaloin -koulutukseen projektikauden aikana osallistuneelle (toukokuu 2009 - lokakuu 2011). Hankeajana ehdittiin toteuttamaan yhteensä neljätoista koulutusryhmää. Kyselyyn vastanneilla oli myös mahdollisuus lähettää kysely niille työyhteisönsä jäsenille, jotka on koulutettu menetelmän pariin työyhteisön kautta tai joiden tiedetään käyttävän menetelmää.

4.2 Kvantitatiivinen tutkimus

Kvantitatiivinen eli tilastollinen tutkimusmenetelmä sopii sellaisen tutkimuksen tekemiseen, jonka tavoitteena on saada selville määrällistä tietoa kuten esimerkiksi prosenttiosuuksia ja lukumääriä tutkittavasta kohteesta. Kvantitatiivisen tutkimuksen tavoitteena on myös selvittää tutkittavan kohteen sisäisiä vaikutussuhteita. Kvantitatiiviseen tutkimukseen tarvittavat numeerisen tiedon tutkija voi itse tuottaa tai tutkija voi hyödyntää jo ennalta koostettuja tilastoja ja rekistereitä osana tutkimustaan. Tieteellisesti uskottavan ja luotettavan tiedon muodostamiseen tutkijalla tulee olla tarvittavan laaja otos, joka parhaalla mahdollisella tavalla kuvaa tutkittavaa aihetta. Tutkimusaineisto kerätään yleensä standardoidulla tutkimuslomakkeella, johon tutkija on määritellyt valmiit kysymykset. Tutkimuslomakkeisiin on mahdollista lisätä myös avoimia kysymyksiä, joihin tutkimukseen vastaajan on mahdollista omin

sanoin vastata. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa saatuja tuloksia kuvataan numeerisesti sekä erilaisten taulukoiden ja kuvioiden avulla. (Heikkilä 2005, 16.)

Tutkimuksessa käyttämäni www-kysely on kvantitatiivisen tutkimuksen muoto, joka mahdollistaa kustannustehokkaan tutkimuksen tekemisen laajalle otosjoukolle. Valitsin www-kyselyyn sen vuoksi, koska muut tutkimukselliset menetelmät eivät olleet mahdollisia vastaajien suuren kokonaismäärän takia. Internet-kyselyn tekeminen mahdollistaa vastaustulosten tallentamisen suoraan tietokantaan. Internetissä tehtävä tutkimus on myös nopea tapa kerätä tietoa tutkittavasta aiheesta. (Heikkilä 2005, 69.)

Valitsin Internetin tiedonkeruuväyläkseni, sillä sen avulla sain lähetettyä laajalle otosryhmälle kyselyn samanaikaisesti. Sähköpostin kautta välitetyn verkkokyselyn avulla sain taloudellisen ja nopean tavan hankkia tutkimusmateriaalia tutkittavasta aiheesta. Verkossa toimivat eri analysointi- ja kyselytyökalut helpottavat tutkimuksen tekemistä esimerkiksi tutkimusmateriaalin hallinnassa. Sähköinen vastaus on helposti käännettävissä tiedoksi, jota tutkijan on helppo käyttää. Näin ollen poistuu myös riski tehdä lyöntivirheitä, joita helposti aineistojen syöttämisessä tapahtuu. Verkkokyselyyn on mahdollisuus tehdä kysymyksiä, johon kyselyyn vastaajan on vastattava tai kyselyssä ei ole mahdollisuutta edetä. Tällä tavoin voidaan varmistaa halutun tiedon saanti, joka on koettu välttämättömäksi saada. (Valli 2010, 113.)

Tutkimuksessani käytin Webropol-analysointi- ja kyselytyökalua, joka on Lohjan kaupungin käyttämä ohjelma erilaisen kyselyiden ja kartoitusten tekemiseen. Webropolin avulla pystyin käsittelemään helposti tutkimustuloksia. Webropol-työkalun kautta saatujen tulosten pohjalta työstin tarvittavien tietojen pohjalta uudet taulukot, jotta taulukot sopivat ulkonäöltään tutkimukseeni paremmin.

Liitin kyselyn yhteyteen muutaman avoimen kohdan, joiden tavoitteena oli tuottaa tietoa Lohjan erityisnuorisotyön käyttöön sekä tarkentaa saamiani tilastollisia vastauksia. Avoimia kysymyksiä lisäämällä tavoitteenani oli antaa kyselyyn osallistujalle mahdollisuus kirjoittaa omin sanoin mielipiteensä ja ajatuksensa kysyttävään kohtaan. Vastauksia käsittelemällä, minkä jälkeen avasin vastaukset kirjoittamalla ne opinnäytteeseeni.

4.3 Aineiston hankinta ja analyysi

Kyselyn kohderyhmäksi valittiin projektikauden aikana menetelmäkoulutuksiin osallistuneet. Kyseisen perusjoukon avulla tavoitteena oli saada tietoa onko Omin Jaloin -menetelmälle tarvetta ja onko menetelmää hyödynnetty koulutuksien jälkeen. Saamani tutkimusaineiston analysoin taulukoimalla, ja kyselyssä olleet avoimet kysymyksiin tulleet vastaukset teemoittelin, jonka jälkeen avasin saadun tiedon tekstiksi.

Kyselyt lähetettiin jokaiselle perusjoukkoon kuuluvalle henkilölle heidän koulutuksen yhteydessä antamaansa sähköpostiosoitteeseen. Kohderyhmällä oli mahdollisuus vastata sähköpostilla lähetettyyn kyselyyn 3.2.2012 - 21.2.2012 välisenä aikana. Kysely lähetettiin koulutuksessa saatujen yhteystietojen mukaisesti 404 henkilölle, joista 39 kappaletta palautui takaisin lähettäjälleen. Syitä tähän saattoi olla esimerkiksi väärät yhteystiedot tai muuttuneet sähköpostiosoitteet.

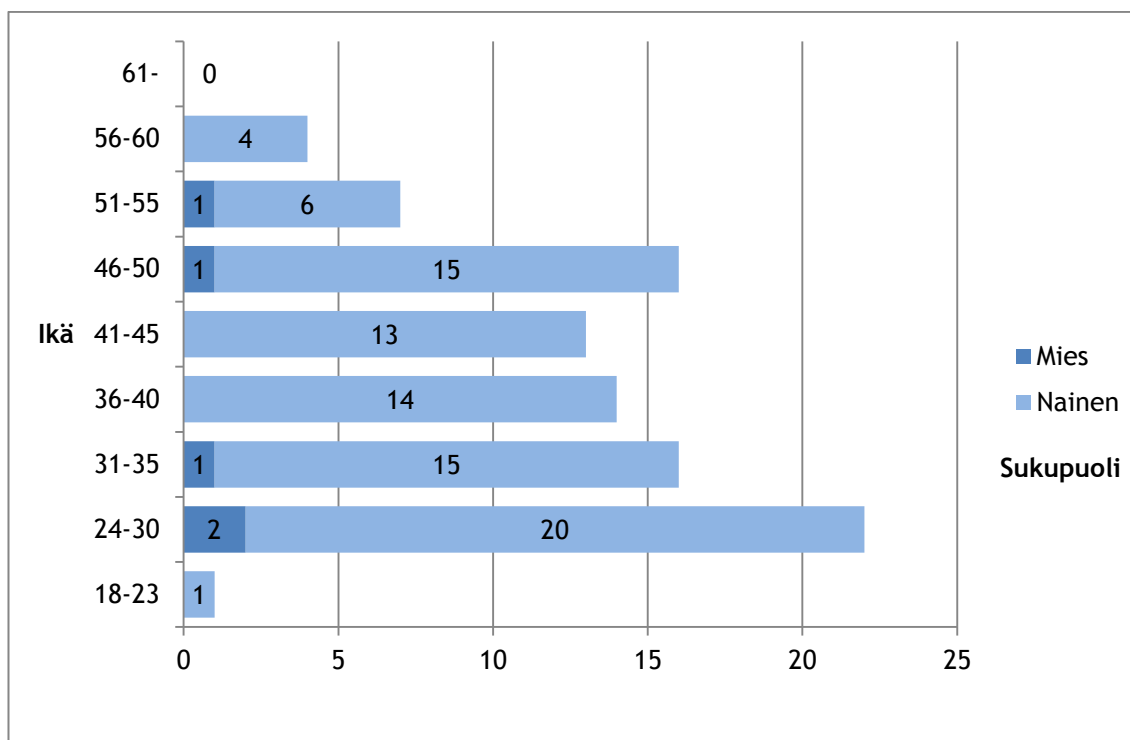
Lopullisen tutkimusaineiston kokonaismääräksi muodostui 93 kappaleesta vastauksia. Kysely lähti lopulta 365 henkilölle, joten vastausprosentiksi muodostui 23 %. Vastausprosenttia voidaan pitää suhteellisen pienenä. On mahdollista, että vastausprosenttiin on vaikuttanut esimerkiksi työpaikkamuutokset, jonka vuoksi yhteystiedot ovat muuttuneet. Voidaan pohtia myös muita syitä, miksi kyselyyn osallistuminen ei ole kiinnostanut.

Tekemääni tutkimukseen vastaaminen edellytti vastaajilta yhteystietojensa lisäämistä kyselyn alkuun. Tällä tavoin kyselyyn vastaajilla ei ollut mahdollisuutta vastata anonyymisti, joka saattoi vaikuttaa haluan osallistua kyselyyn. Yhteystiedot määriteltiin pakolliseksi, jotta yhteydenotot mahdollisten lisäkysymysten ilmaantuessa olisivat mahdollisia. Kyselyn loppuun lisättiin kuitenkin kohta, jossa vastaajan oli mahdollisuus ilmaista, ettei halua vastata lisäkysymyksiin. Haluttomuuden lisäkysymyksiin vastaamiseen ilmoitti ainoastaan 22 % kyselyyn osallistuneista.

5 Kyselyn tulokset

5.1 Vastaajien taustatiedot

Vastaajien taustatietoja määriteltäessä haluttiin selvittää kyselyyn vastaavien ja menetelmän pariin kouluttautuneiden sukupuoli, ikä sekä työnimikkeet. Tärkeinä selvitettävänä taustatietoina pidettiin myös työpaikkojen sijaintia maakunnittain, koulutukseen osallistuneiden koulutustausta sekä sitä, miten pitkään he olivat työskennelleet alalla. Vastaajien taustatiedot määriteltiin kyselyyn vastaajille pakolliseksi, jotta kattava taustatieto vastaajista saataisiin tutkimustuloksien perustaksi.

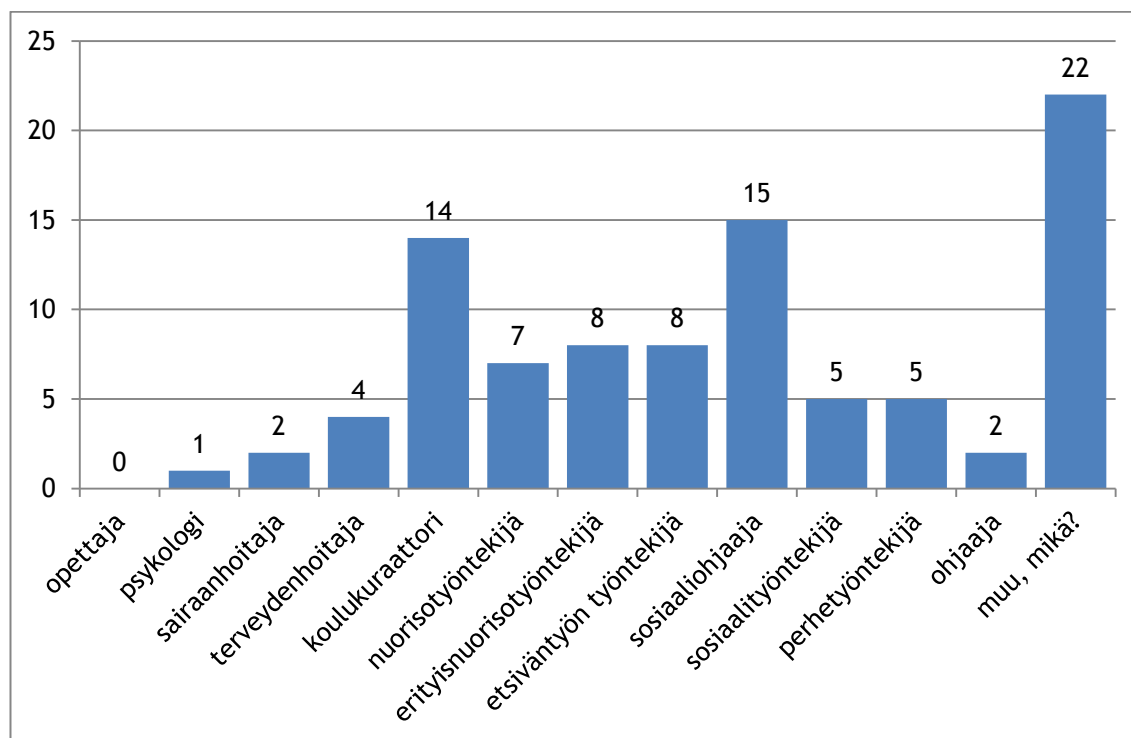
Kuvio 1 Vastaajien sukupuoli ja ikäjakauma

Tutkimustuloksista selvisi, että selkeästi suurin osa vastanneista oli naisia. Naisia oli kokonaisvastauksista yhteensä 94 % (88/93), kun taas miesten prosenttiosuus oli ainoastaan 5 % (5/93). Kyselyyn vastanneiden ikäjakauma oli tasainen. Huomattavaa oli tutkimustuloksien perusteella se, ettei menetelmän pariin kouluttautuneista selkeästi nuorempia 18-23 -vuotiaita tutkimustuloksien perusteella ollut kuin yksi. Tämä tutkimustulos viittaa siihen, että koulutuksen läpikäyneillä on jonkin verran työhistoriaa taustallaan. Suurin osa vastaajista oli 24-30-vuotiaita. Heitä oli 23 % (22/93) vastanneista. Voidaan olettaa, että tämän ikäryhmän taustalla saattaa olla jo moneen työtehtävään vaadittava ammatillinen koulutus tai ammattikorkeakoulututkinto.

Toiseksi eniten vastauksia saatiin 31-35-vuotiailta ja 46-50-vuotiailta, joita oli kumpaakin 17 % (16/93) vastanneista. Kolmanneksi suurin vastaajaosuus syntyi 36-40-vuotiaista, joita oli 15 % (14/93). 41-45-vuotiaita vastanneita oli 13 % (13/93). Yhteensä 7 % (7/93) kyselyyn osallistuneista oli 51-55-vuotiaita. Toiseksi vähiten vastanneita oli 56-60-vuotiaiden ryhmästä. Heidän osuutensa oli 4 % (4/93). Saatujen tutkimustulosten perusteella voidaan huomata kyselyyn osallistujien olevan suhteellisen nuoria. Alle 40-vuotiaita oli tutkimustulosten perusteella 50 %, joka voi osaltaan viitata ajatukseen, että nuorisotyön kenttä on suhteellisen uusi toiminta-ala sosiaali- ja terveysalan kentällä ja henkilöstö alalla on nuorta.

Pohdittaessa yhtäläisyyksiä ikärakenteen ja työnimikkeiden välillä voidaan huomata mielenkiintoinen seikka varsin nuoren ikäjakauman ja työnimikkeiden taustalla olevien koulutusvaa-

timusten välillä. Työnimikkeen, jonka koulutusvaatimuksena on vähintään alempi ammatti-
korkeakoulun tutkinto, valitsi tutkimustulosten perusteella yli puolet kyselyyn osallistuneista.
Tämä tutkimustulos korreloi iältään nuoren ikäjakauman kanssa.

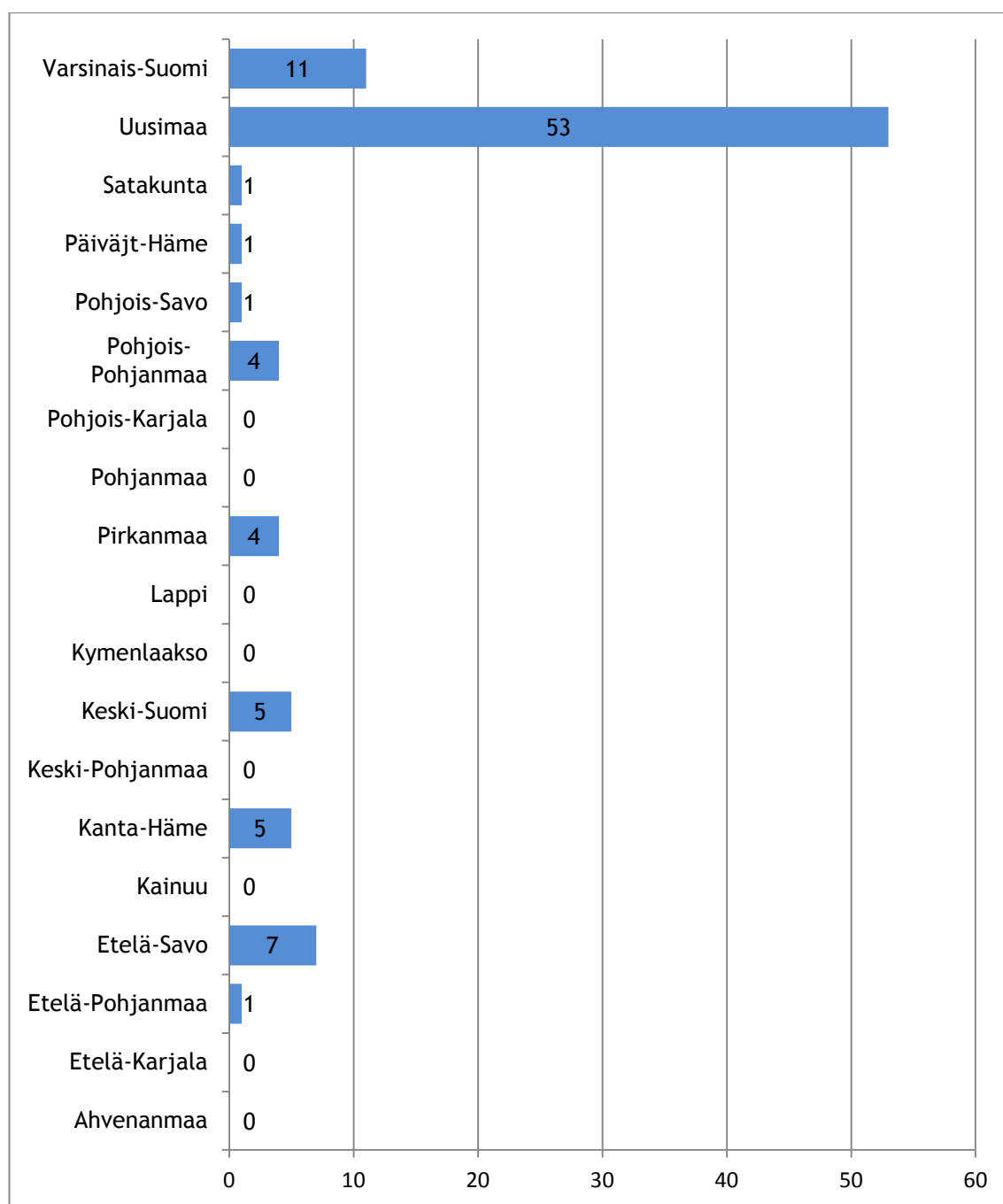

Kuvio 2 Työnimikkeeni

Kysymyksessä numero neljä haluttiin selvittää, minkälaisia työnimikkeitä kyselyyn vastanneilla on. Kyselyssä työnimikkeeseen yksi ilmoitti psykologin (1/93), kaksi sairaanhoitajan (2/93), terveydenhoitajan (4/93). Selkeästi suurin osa kyselyyn vastanneista ilmoitti toimivansa koulukuraattorina (14/93) tai sosiaaliohjaajana (15/93). Tuloksista voidaan huomata se, että Omin Jaloin -menetelmään kouluttautuneista suuri osa on ammattihenkilöstöä, joka tekee töitä asiakasryhmän kanssa, jolla saattaa olla taustallaan elämänhaasteita tai ohjauksen tarvetta.

Kyselyyn vastanneista seitsemän (7/93) ilmoitti työskentelevänsä nuorisotyöntekijänä, erityisnuorisotyöntekijänä kahdeksan(8/93), etsiväntyön työntekijänä kahdeksan(8/93), sosiaalityöntekijänä viisi(5/93), perhetyöntekijänä viisi (5/93) ja ohjaajina kaksi (2/93). Avoimeen ”muu, mikä” -kohtaan vastauksia tuli yhteensä 22 (22/93). Tähän vastauskohtaan tuli seuraavanlaisia vastauksia: projektityöntekijä (kolme henkilöä), asumisohjaaja, ammatillinen tukihenkilö, nuorisotyön koordinaattori, nuoriso-ohjaaja, ehkäisevä päihdetyöntekijä, lähihoitaja, koulutyön tukihenkilö, sosiaalipsykologi, nuorisopäällikkö, koululla toimiva nuoriso-ohjaaja, erityisliikunnan suunnittelija, erityistyöntekijä, kriisityöntekijä, opiskelija (kaksi henkilöä), askartelun ohjaaja, asumispalveluvastaava, lastenkodin ohjaaja sekä ohjaaja (kaksi henkilöä).

Yhtenä tutkimuksen tavoitteena oli tutkia, miten ja missä Omin Jaloin -menetelmää käytetään. Tutkittaessa, missä Omin Jaloin -menetelmää mahdollisesti käytetään, voidaan huomata, kuinka koulutusmahdollisuuksien painottuminen Etelä-Suomeen on vaikuttanut tutkimustuloksiin. Kyselyn viides kysymys käsitteli maakuntia, joissa kyselyyn osallistuneiden työpaikat kyselyn toteutushetkellä sijaittivat.

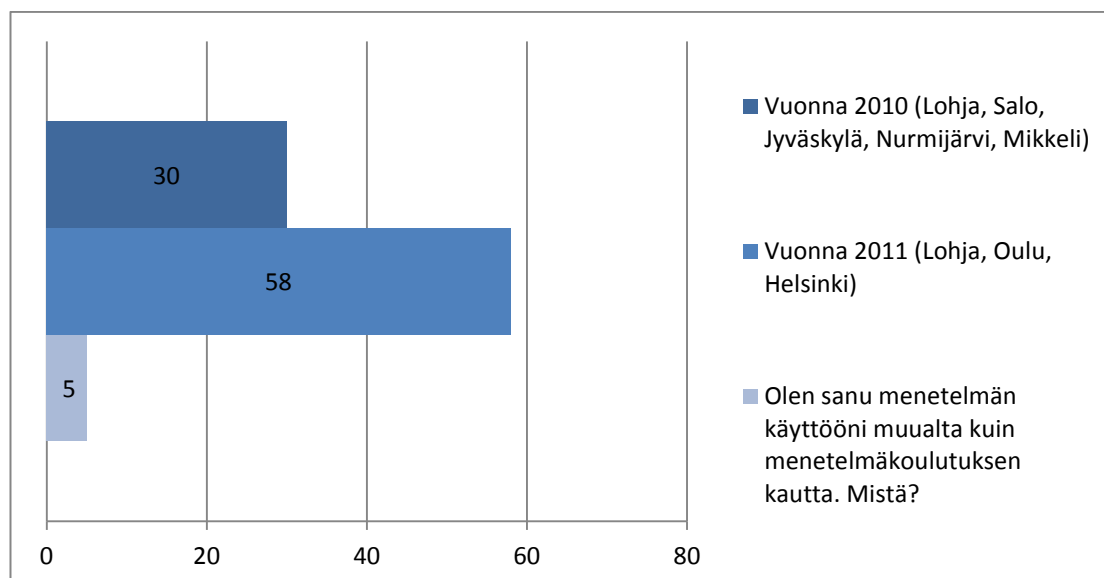
Kuvio 3 Työpaikkani sijaitsee

Tutkimustulosten perusteella selvisi, että menetelmän pariin kouluttautuneista, kyselyyn vastanneista, suurin osa työskentelee Uudellamaalla (56 %). Muualta Suomesta vastauksia tuli selkeästi vähemmän. Varsinais-Suomesta kyselyyn vastanneiden määrä oli toiseksi suurin 11 % (11/93) ja kolmanneksi suurin Etelä-Savossa 7 % (7/93). Kanta-Hämeessä sekä Keski-Suomessa työskenteli 5 % (5/93), Selkeästi vähiten menetelmän kyselyyn osallistuneita, menetelmän käyttöönottoon kouluttautuneita oli Pirkanmaalla ja Pohjois-Pohjanmaalla. Nämä maakunnat valitsivat kummankin 4 % (4/93) otantajoukosta. Pohjois-Savossa, Päijät-Hämeessä sekä Satakunnan alueilta vastanneita oli kustakin vain yksi henkilö.

Pienien kuntien resurssit johdonmukaiset ja pitkäjänteisen menetelmän käyttöön ovat pienemmät kuin isommilla kaupungeilla. Usein suurissa kaupungeissa on nimettyjä työntekijöitä tekemässä asiakastyötä ehkäisevästä näkökulmasta. Suomessa keskikokoisten kaupunkien on helpompaa toteuttaa johdonmukaista nuorisotyötä voimavarojen ja resurssien vuoksi eikä siksi suuremmissa kunnissa toteutettavaa nuorisotyötä voi verrata pienissä kunnissa tehtävään työhön. (Cederlöf 2004, 11.)

Omin Jaloin -menetelmä on syntynyt Lohjalla paikallisena hankkeena, minkä vuoksi voidaan olettaa näinkin nuoren menetelmän mahdollisen käytön kulminoituvan lähialueille. Tähän vaikuttavia seikkoja saattaa olla se, että menetelmä on varsin uusi ja lähikaupunkien yhteistyön kautta menetelmä on saanut näillä alueilla enemmän tunnettavuutta. Tutkimustulosten perusteella voidaan huomata, että Lohjalla ja sen lähialueilla Salossa ja Raaseporissa menetelmän on ottanut säännölliseen käyttöön 35 % kyselyyn vastanneista.

Omin Jaloin -koulutuksia pidettiin kolmen vuoden mittaisen hankeajan sisällä Oulussa, Salossa, Jyväskylässä, Nurmijärvellä, Mikkelissä, Oulussa ja Helsingissä. Koulutuskaupungeista ja edellisen kaavion perusteella voidaan huomata, koulutuksiin on osallistunut koulutuskaupungin läheisyydessä työskenteleviä henkilöitä.

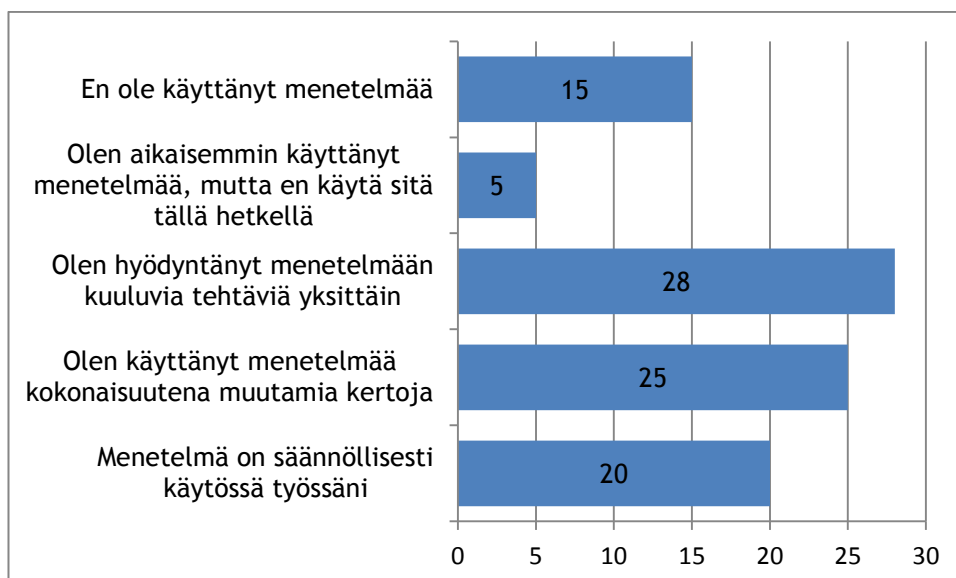
Kuvio 4 Osallistuin Omin Jaloin -koulutukseen

Yhdeksännessä kysymyksessä haluttiin selvittää, miten hankeajana (2009-2011) Omin Jaloin -koulutuksen osallistujamäärät jakautuvat. Hankeajan puitteissa ehdittiin toteuttaa yhteensä neljätoista koulutusryhmää ympäri Suomea. Tutkimustulosten avulla selvisi, että suurin osa kyselyyn vastanneista suoritti menetelmäkoulutuksen vuonna 2011. Tuolloin menetelmäkoulutuksia järjestettiin Lohjalla, Oulussa sekä Helsingissä. Vuoden 2011 koulutusvuodeksi valitsi 62 % (58/93) kyselyyn vastanneista. Tähän tutkimustulokseen saattoi vaikuttaa edeltävän vuoden aikana toteutettu laaja markkinointi, jonka avulla Omin Jaloin -menetelmä oli jo saanut tunnettavuutta ja jalansijaa sosiaali-, kasvatusta- ja terveysalalla.

Vuoden 2010 koulutusryhmiin, joita oli Lohjalla, Salossa, Jyväskylässä, Nurmijärvellä ja Mikkeliissä osallistui tutkimustulosten mukaan yhteensä 32 % (30/93) menetelmän käyttöön ottaneista henkilöistä. Viisi henkilöä kertoi saaneensa menetelmän käyttöön muualta kuin menetelmäkoulutuksen kautta. Kaksi heistä ilmoitti olleensa kehittämässä menetelmää. Kaksi ilmoitti saaneensa opastuksen menetelmän käyttöön työkavereiltansa, jotka olivat käyneet menetelmäkoulutuksen.

5.2 Menetelmän käyttö

Opinnäytteen tavoitteena oli saada konkreettista tietoa, miten menetelmää käytetään koulutuksen jälkeen. Tutkimustulosten perusteella selvisi, että 83 % kyselyyn vastanneista käytti menetelmää joko kokonaisuutena tai yksittäisiä osatehtäviä asiakastyössä hyödyntäen. Tämän tutkimustuloksen perustella voidaan todeta, että Omin Jaloin -menetelmä on vastannut palveluntarpeeseen kyselyyn osallistuneiden keskuudesta..

Kuvio 5 Menetelmän käyttö

Tutkimustulosten mukaan muutamia kertoja menetelmää kokonaisuutena käyttäneitä oli 26 % (25/93). Suurin osa 39 % (28/93) tutkimukseen osallistuneista on hyödyntänyt menetelmää yksittäisten tehtävien kautta. Menetelmän kokonaisvaltaiseen käyttöönottoon vaikuttavia seikkoja tutkimustulosten perusteella on muun muassa arjen asiakastyön hektisyys. Asiakasmäärät koetaan liian suuriksi ja asiakkaan kanssakäyttävä aika liian pieneksi. Menetelmä on kuitenkin mielletty tarpeelliseksi, sillä menetelmän pariin kouluttautuneista, kyselyyn vastanneista, ainoastaan 16 % (15/93) ei käytä menetelmään missään muodossa. Menetelmää aikaisemmin, mutta ei tällä hetkellä, käyttäneitä on tutkimustulosten perusteella vastaajista 5 % (5/93).

Menetelmän ydin on nuoren elämän pohtiminen yhdeksästä eri näkökulmasta, joiden avulla yhdessä nuori ja työntekijä ratkaisukeskeisesti pyrkivät löytämään väylät tavoitteisiin pääsemiseksi. Kyselyyn osallistuneet ovat maininneet käyttävänsä eniten menetelmään kuuluvia osatehtäviä hyödyksi asiakastyössä. Voidaankin pohtia, onko menetelmän ydintä ja työskenteilyn tavoitteita ymmärretty vai johtuuko menetelmän vajanainen käyttö ajankäytöllisten resurssien vähyydestä.

Tutkittaessa vastaajaryhmästä sitä, ketkä ovat ilmoittaneet kyselyssä, etteivät ole käyttäneet menetelmää laisinkaan koulutuksen jälkeen, voidaan huomata vastaajaryhmään kuuluvien toimenkuvan sopimattomuus Omin Jaloin -työhön. Vastauksissa kävi ilmi, että koulutukseen on osallistuttu halusta tutustua menetelmään, mutta mahdollisuutta ottaa sitä kokonaisuutena käyttöön ei ole ollut, koska työnkuva on ollut osittain sopimaton. Pienemmissä kaupungeissa resurssit tämänkaltaisen menetelmän käyttöön ovat pienemmät verrattuna isoimpiin kaupunkeihin, jossa on johdonmukaista ehkäisevää toimintaa. Pitkäkestoiseen ja johdonmukai-

seen työskentelyyn vaikuttavat muun muassa työparin olemassa olo sekä miten työnkuva arjessa kohdistuu.

Pohdittaessa esimerkiksi erityisnuorisotyöntekijöiden toimenkuvaa voidaan huomata tehtävän työn kohdistuvan muun muassa syrjäytymisvaarassa oleviin nuoriin. Syrjäytymisvaarassa olevalla henkilöllä tarkoitetaan ihmistä, joka on vaarassa joutua sivuun yhteisöllisestä toiminnasta koulutuksesta, sekä sosiaalisista suhteista. (Laine, Hyväri & Vuokila-Oikkonen 2010, 11). Yhtäläistä toiminimikkeissä on esimerkiksi selkeä ja pitkäjänteinen asiakastyö, menetelmällisyyden tarve sekä ohjauksen merkitys asiakassuhteissa niillä työntekijöillä, jotka ovat ottaneet menetelmän käyttöön säännölliseksi arjen asiakastyön tavaksi.

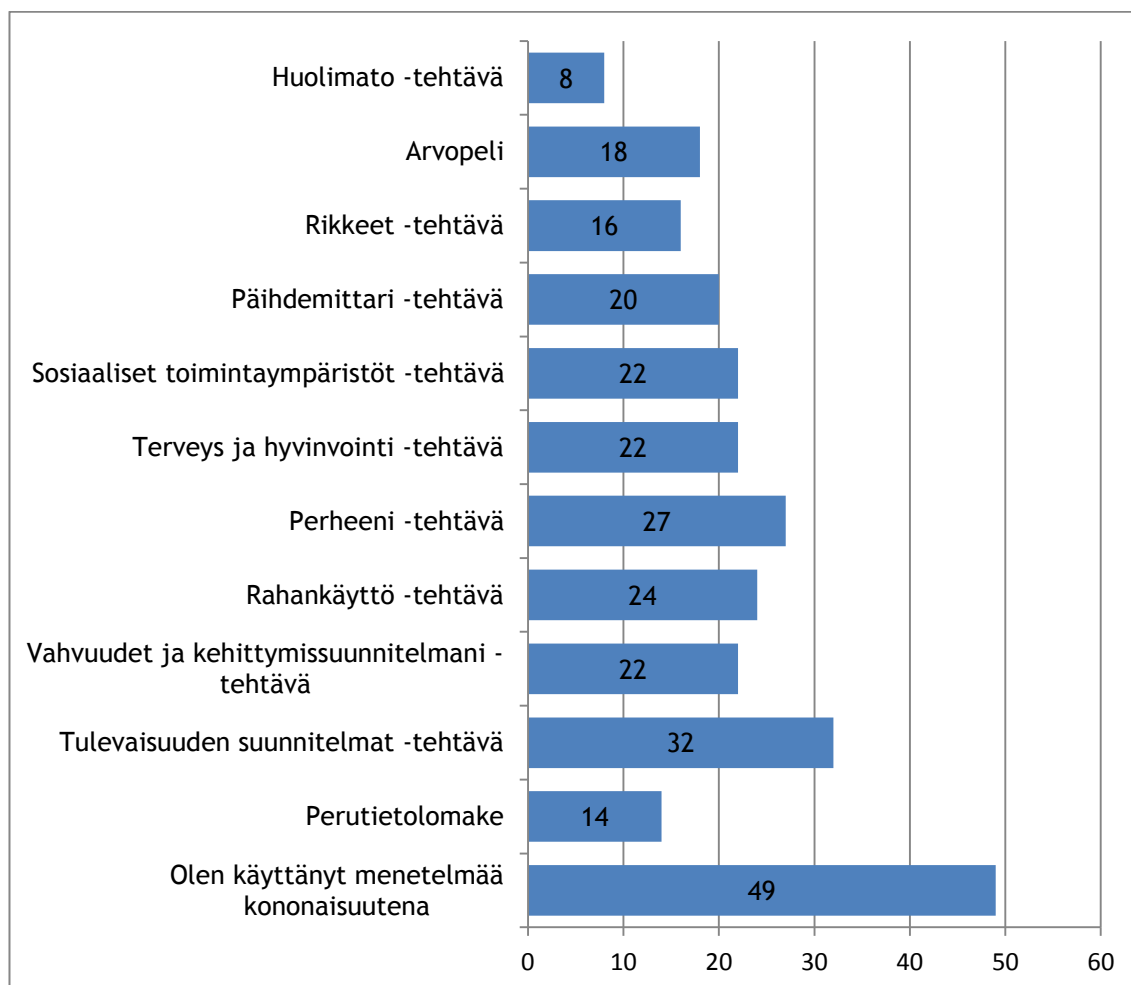
Taulukosta 6 voidaan tutkia menetelmän käyttöönottoon vaikuttaneita tekijöitä. Taulukosta voidaan myös havaita, mitä menetelmän käyttöönotto on tuonut arjen asiakastyöhön.

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Minulla ei ole tarvetta tämän kaltaiselle menetelmälle työssäni.	41	39	1	10	2
Menetelmä on tuonut johdonmukaisuutta asiakastyöhöni.	3	4	22	48	16
Työni luonne ei sovi tämän kaltaiseen pitkäkestoiseen asiakastyöhön.	47	24	6	12	4
Menetelmä on tuonut laatua asiakastyöhön.	0	6	22	42	23
Organisaatiossani ei ole riittäviä henkilöstöresursseja menetelmään käyttöönottoon.	25	31	10	18	9
Olen kokenut menetelmän käyttöönoton helpoksi.	0	10	11	43	29
Olen saanut tukea työyhteisöltäni menetelmän käyttöönotossa.	4	13	21	32	23

Taulukko 1 Menetelmän käyttöönottoon on vaikuttanut

Kyselyn kohdassa kolmetoista haluttiin selvittää, miten menetelmää on käytetty ja jos menetelmää on käytetty muutoin kuin kokonaisuutena, mitkä osatehtävät ovat olleet käytetyimpiä.

Tämä kysymys oli pakollinen niille, jotka ovat menetelmää käyttäneet. Tämän vuoksi tähän kyselyyn kohtaan vastanneita oli vain 78 kappaletta. Taulukosta 7 on helppo havaita kuinka menetelmää on hyödynnetty arjen asiakastyössä.

Kuvio 6 Tehtävien käyttö

Niin kuin kysymyksessä kymmenen ilmeni, suuri osa kyselyyn vastanneista on käyttänyt Omin Jaloin -menetelmää osatehtävien kautta. Käytetyimmäksi yksittäiseksi osatehtäväksi tutkimustulosten perusteella selvisi tulevaisuuden suunnitelmat -tehtävä, jonka kysymyksen kohtaan vastanneista valitsi 43 % (32/73). Kuten taulukosta näkyy, suurta vaihtelua eri tehtävien välillä ei ole. Tämä tutkimustulos korreloi myös sen tutkimustuloksen kanssa, että menetelmää on käytetty soveltaen hyväksi asiakkaiden yksilöllisten tarpeiden mukaan. Vastaustuloksista ilmenee myös se, kuinka menetelmää on kokonaisuutena hyödynnetty monien eri asiakkaiden kanssa. Kokonaisvastauksien perusteella yhteensä 62 % (49/73) on käyttänyt menetelmää kokonaisuutena.

5.2.1 Tehtävien sisältö työntekijän näkökulmasta

Kysymyksessä neljätoista haluttiin selvittää, ovatko menetelmää käyttäneet kokeneet jonkin tehtävän tai yksittäisen kysymyksen tarpeettomaksi. Esimerkiksi Huolimato- ja Vahvuudet ja kehittämissuunnitelmani -tehtävien tarkoituksena ja tavoitteita tehtävien tekemiselle ei ymmärretty. Tehtävän toivottiin olevan selkeämpi ja helpommin ymmärrettävä.

Omin Jaloin -menetelmästä menetelmän käyttäjien näkökulmasta ilmeni seuraavankaltaisia kehittämisehdotuksia. Vahvuudet ja kehittämissuunnitelmat -tehtävä herätti selkeästi eniten hämmennystä tehtävän ulkoasun ohella. Vastauksissa ilmeni hämmennys kysymyksen asettelusta eikä myöskään tehtävän ulkoasua ymmärretty. Tehtävään toivottiin selkeämpiä ohjeita. Koettiin, että sekä nuoren ja työntekijän oli vaikea ymmärtää, mitä tehtävässä tulisi tehdä. Tehtävässä ei ymmärretty kysymyksen liittämistä asiayhteyksiin mistä ja millaista tukea tarvitsen näkökulmasta.

Kehittämistarpeeksi koettiin myös huolimato-tehtävän tavoitteiden selkeyttäminen. Tehtävä koettiin tarpeettomaksi ja sen vuoksi se myös on jäänyt vastaajan mukaan käyttämättä. Terveystehtävästä eräs vastaaja totesi, ettei diagnoosilista ollut tarpeellinen eikä parhaan lapsuusmuiston lisäämistä perhetehtävään ei nähty tarpeelliseksi. Koettiin myös, että joissain tehtävissä toistoa on liikaa.

Kiitosta sai koulutuksen kautta saatu tuki tehtävälle Omin Jaloin -työlle. Monesta vastauksesta kävi ilmi, että menetelmää ei ole kuitenkaan käyty kokonaisuutena läpi asiakkaan kanssa, vaan työajan vähäisyyden vuoksi menetelmän eri osia on käytetty erikseen hyödyksi asiakastyössä. Mainittiin muun muassa, ettei kyselyyn vastaajan työnkuva tällä hetkellä mahdollista Omin Jaloin -menetelmän käyttöä kokonaisuutena, mutta menetelmää käytetään osittain asiakkaan tarpeiden mukaisesti.

On koettu myös hyödylliseksi soveltaa kokonaisuutta, joskus jättäen, jonkin tehtävän tekemättä kuitenkaan sivuuttamatta kyseistä aluetta kokonaan. Näiden alueiden käsitteleminen on tällöin tapahtunut dialogin kautta. Korostettiin myös sitä, kuinka tärkeää on huomioida asiakastyössä ja menetelmän käyttämisessä asiakkaiden ikä- ja ymmärrystaso ja soveltaa menetelmää tilanteen niin vaatiessa. Menetelmä materiaali koettiin hyvänä kokonaisuutena ja helposti käyttöön otettavana, jos tämänkaltaiselle menetelmälle on työssä tarvetta. Koettiin helpottavaksi se tieto, että tämänkaltaisen menetelmän on takataskussa otettavaksi käyttöön heti, jos tarvetta ilmenee.

Kyselyn kohdassa viisitoista haluttiin selvittää, mitä menetelmään kouluttautuneet haluaisivat muuttaa menetelmään kuuluvien tehtävien sisällöissä tai mitä he haluaisivat lisätä niiden sisältöön. Vastaustulosten perusteella selvisi, että menetelmä sai osakseen sekä kehitysehdotuksia että kiitosta monipuolisuutensa ansiosta.

Sosiaaliset toimintaympäristöt -tehtävää toivottiin kehitettävän. Muutamista vastauksista kävi ilmi, että tehtävään toivottiin lisättäväksi oma osuus perheelle sekä kouluosioon kohta, johon nuori kirjaisi koulun käyntiinsä liittyviä tukitoimia, jos hänellä sellaisia on. Tehtävää pidettiin suppeaksi verrattuna esimerkiksi terveys tai perhetehtävään. Toivottiin myös, että kavereiden merkitystä ja osuutta elämään otettaisiin paremmin huomioon kyseisen tehtävän kautta. Vaihtoehtoisesti toivottiin, että tehtävässä huomioitaisiin paremmin nuoret, jotka eivät kuulu mihinkään yhteisöön. Tällaisia henkilöitä saattavat olla esimerkiksi ammatilliseen koulutuksesta tai työelämästä pudonneet nuoret. Tutkimustuloksissa toivottiin myös, että sosiaaliset toimintaympäristöt -tehtävässään nuoren olisi mahdollisuus lisätä oman halunsa mukaan hänellä mahdollisesti olevat hoitokontaktit.

Kuten edellisestä kyselyyn vastanneen henkilön kommentista kävi ilmi, toivottiin Omin Jaloin -menetelmästä versiota, joka soveltuu myös työskentelyyn täysi-ikäisten asiakkaiden kanssa. Monessa vastauksessa kävi kuitenkin ilmi, että menetelmää on muokattu omien tarpeiden ja asiakasryhmien ominaispiirteiden mukaiseksi. Tällöin menetelmästä on saatu kyseessä olevalle asiakkaalle paremmin sopiva, räätälöity versio. Arjen asiakastyössä menetelmää on sovellettu asiakaskohtaisesti ja syvennetty eri kohtia tarpeiden mukaisesti.

Rikkeet-tehtävä koettiin hankalaksi vähäisen rikkeisiin ja rikoksiin liittyvän taustatiedon vuoksi. Toivottiin, että tehtävää muutettaisiin niin, ettei oletettaisi, että kysyjä tietää rikkeiden tai rikosten termien sisällöstä. Tämän vuoksi tehtävän toivottiin lisättävän enemmän taustatietoa, jotta keskustelu asiakkaan kanssa aiheesta olisi helpompaa.

5.2.2 Menetelmän käyttöön tarvittu lisätuki työntekijän näkökulmasta

Kysymyksessä seitsemäntoista haluttiin selvittää, minkälaista lisätukea menetelmään koulutautuneet ovat menetelmän käyttöön otossa tarvinneet tai mistä käyttöönottoon liittyvää lisätukea. Tutkimustulosten perusteella selvisi, että Omin Jaloin -menetelmän käyttöönotossa tukea on haettu pääosin lähimmältä työtoverilta, joka on myös ollut menetelmäkoulutuksessa. Muun työyhteisön vertaistuki on ollut muutaman kyselyyn vastanneen henkilön avunlähteenä sekä tukena tehdylle Omin Jaloin -työlle. Omin Jaloin -projektityöryhmä asiantuntijuiden hyödyntäminen menetelmään liittyvissä kysymyksissä on tuonut tukea menetelmän käyttöönotossa, kuten Internetistä löytyvä rajaton tieto. Internetin avulla kaikkien helposti käytössä olevat tiedon lähteet, kuten päihdelinkin sivut ovat tarjonneet apua esimerkiksi Audit-päihdemittarin käyttöönotossa. Taustatietoa Rikkeet-tehtävään on haettu myös Internetin eri tietolähteistä. Turun ammattikorkeakoulussa kehitelty Itsenäisen elämän ABC umberra- ja Firskie -työkirjoista sekä Nuoren voimavarakirjan (Rydahl) kautta saadut avaavat näkökulmat ovat olleet apuna menetelmän käyttöön otossa.

Monesta vastauksesta kävi ilmi, että jo sosiaali- ja terveystieteiden peruskoulutuksen kautta syntynyt ammattitaito sekä taustalla oleva vankka työkokemus koettiin riittäväksi avuksi Omin Jaloin -menetelmän kaltaisen työmuodon käyttöönotossa. Ammatillisen osaamisen lisäksi tukea työskentelyyn haettiin muun muassa lisäkoulutuksista, joita olivat muun muassa Nepsy-, Skarppi- sekä Aktivoivat menetelmät -ideapajakoulutukset, kuten myös ammattikorkeakoulun kautta saatu ammatillinen osaaminen.

Tutkimustuloksista näkyi selvästi kuinka menetelmää on käytetty sovelletusti. Tämän kaltaisen toimitapa näkyi myös kyselyn tässä kohdassa. Vastauksista selvisi, että menetelmän käyttöönottoa on helpottanut kyselyyn vastanneiden jo aikaisemmin käytössä olleiden lomakkeiden hyödyntäminen Omin Jaloin -menetelmän rinnalla käytettynä. Käytössä on ollut myös muita ratkaisukeskeisiä menetelmiä kuten Reteamin- sekä Kolme taloa -menetelmät. Tuloksista selvisi, että myös Omin Jaloin -menetelmän osatehtäviä käytetään osana muita menetelmiä.

5.3 Menetelmän käyttöönottoon vaikuttaneet tekijät

5.3.1 Muut menetelmän käyttöönottoa edistäneet tekijät

Tutkittaessa menetelmän käyttöönottoa edistäneitä tekijöitä tutkimustuloksien mukaan vastauksia leimasi suuri mielenkiinto Omin Jaloin -menetelmää kohtaan sekä tahtotila ja halu menetelmän käyttöönottoon. Helppokäyttöinen menetelmämateriaali lisättynä kattavaan ja selkeään menetelmä koulutukseen koettiin tekijöiksi, jotka helpottivat menetelmän käyttöönottoa. Koulutuksien kautta luodut kontaktit vertaiskokemuksien kautta sekä yhteistyö menetelmän pariin kouluttautuneiden kanssa ovat olleet tekijöitä, jotka ovat vaikuttaneet menetelmän käyttöönoton sujuvuuteen. Myös koko työyhteisön kiinnostuneisuus aiheetta kohtaan sekä työnantajan antama tuki menetelmän käytön mahdollistaminen koettiin menetelmän käyttöönottoa tukeviksi tekijöiksi.

”Muiden alueella työskentelevien työntekijöiden tietämys, mikä Omin Jaloin menetelmä on. Esim. sossu on lähettänyt asiakkaaksi, vasta kun ymmärsi mistä on kyse.”

Tuloksista selvisi, että menetelmää pidetään monipuolisena, sillä sitä voidaan käyttää kokonaisuutena tai kokonaisuudesta voidaan irrottaa osatehtäviä erikseen tilanteen mukaan myös soveltaen opetuskäyttöön. Menetelmään kuuluu puolistrukturoituja tehtäviä, jotka koettiin tuovat asiakastyöhön johdonmukaisuutta sekä jäsenyntyisyyttä. Voimavaralähtöinen näkökulman koettiin vaikuttaneen osaksi myös menetelmän käyttöönottoon.

”Käytämme Omin Jaloin -menetelmää sekä perhetyössä että lastensuojelutarpeen selvityksessä lähes päivittäin. Menetelmä on erittäin käyttökelpoinen sekä kattava nuorten kanssa työskentelyssä. Koulutus oli hyvä ja menetelmä itsessään selkeä.”

Menetelmän ansioksi mainittiin myös se, että menetelmää käyttäen asiakastyössä voidaan tehdä nuoresta laaja-alainen kartoitus ja menetelmän avulla kartoitus tapahtuu ”mustaa valkoisella” -periaatteella. Tällä tavoin menetelmää on erään vastaajan mukaan käytetty muun muassa kiireellisen sijoitukseen tarpeen arvioinnissa. Myös pitkäaikaissijoitettujen kanssa menetelmää on käytetty arvioitaessa asiakkaan edistymistä käymällä Omin Jaloin -paketti läpi sijoituksen erivaiheissa ja näin arvioitu yhteistyössä asiakkaan kanssa, onko asiakkaan tilanteessa tapahtunut muutosta.

Se, että menetelmä kiinnostaa myös asiakkaita, miellettiin työtä edistävänä tekijänä. Kokonaisvaltaisen tilanteen kartoittamista pidettiin nuorta tukevana toimintana. Tällöin ei keskitytty vain akuutin kriisin hoitamiseen. Tehtävien tekeminen osana asiakasprosessia auttoi työntekijän ja nuoren välisen luottamuksellisen asiakassuhteen syntymistä. Tämä tapahtui, kun nuori ymmärsi, että käsiteltävät asiat ovat sellaisia asioita, jotka vaikuttavat nuoren elämässä kaikkeen. Omin Jaloin -menetelmä koettiin pitkäjänteiseksi asiakastyön menetelmäksi, jossa edetään ajatellen nuoren sen hetkistä hyvinvointia sekä nuoren yksilöllisiä tarpeita. Muutaman tutkimukseen osallistuneen mielestä tämänkaltaiset seikat tuovat asiakastyöhön tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta. Etuna pidettiin myös sitä, ettei tapaamiskertoja ei ole tarvinnut rajoittaa vaan prosessiin on käytetty sen verran tapaamisia kun on koettu tarpeelliseksi.

5.3.2 Muut menetelmän käyttöönottoa estäneet tekijät

Kohdassa kaksikymmentä haluttiin selvittää Omin Jaloin -menetelmän käyttöönottoa estäviä tekijöitä. Yli kymmenkunnassa vastauksista ilmeni työaikaresurssien mukana tuomat ajankäytölliset haasteet menetelmän toteuttamiselle asiakastyössä. Vastanneet kokivat mahdolliseksi toteuttaa Omin Jaloin -asiakastyötä hektisen työrytmin, ajankäytöllisten resurssien tuomien haasteiden, suurien asiakasmäärien, työnkuvan hajanaisuuden sekä asiakasta kohden käytettävän ajan vähyden vuoksi. Pienen paikkakunnan vähäiset resurssit rajoittavat asiakastyön laajuutta sekä asiakkaan sekä työntekijän aikataulujen yhteensovittaminen on tuonut haasteita asiakastyölle Omin Jaloin -menetelmän avulla.

Ajankäytölliset ongelmat menetelmän käyttöönottoa ajatellen ilmenivät edellisten haasteiden lisäksi muun muassa lyhyissä asiakassuhteissa. Tämän kaltaisissa asiakassuhteissa näin kattavaa asiakastyönmenetelmää ei voi käyttää, vaan tarvitaan intensiivisempää, lyhytkestoista asiakassuhdetta tukevaa asiakastyötä. Tämän kaltaista asiakastyötä tehdään esimerkiksi krii-

sikeskuksessa. Myös työparin puuttuminen koettiin syyksi, joka estää Omin Jaloin -menetelmän käytön asiakastyön pohjana. Omin Jaloin -asiakastyö koettiin liian haastavaksi toteuttaa yksien toimiessa.

Muutamassa vastauksesta ilmeni se, kuinka Omin Jaloin -työtä on estänyt materiaalin puuttuminen. Eräissä vastauksissa ilmeni myös se, kuinka vastannut henkilö ei ollut käynyt menetelmä koulutusta ja koki, että tämän vuoksi menetelmän käyttöönotto on estynyt tai vähintäänkin ollut haasteellista.

”Ei ole ollut esteitä. Sosiaalityö on kovin kuormittunutta, joten hitaus on mielestäni este ennen kuin nuori pääsee Omin Jaloin -menetelmään”.

Asiakkaiden motivoituneisuus Omin Jaloin -työhön koettiin eräissä vastauksessa vähäiseksi, jonka vuoksi myös menetelmän käyttö on ollut satunnaista. Myös muutamassa muussa vastauksessa ilmeni se, kuinka tämänkaltaiselle menetelmälle ei koettu tarvetta työn luonteen vuoksi eikä senkään vuoksi, että arjessa tehdään muunkaltaista asiakastyötä kuin sellaista minkä tarpeisiin Omin Jaloin -menetelmä voisi vastata. Menetelmän käyttöönottoa rajoittavat myös vastauksien perusteella asiakasryhmien ikäjakaumien tuomat ominaishaasteet. Muutama vastannut ilmoitti, että he työskentelevät alle 13 -vuotiaiden parissa eivätkä tämän vuoksi mieltäneet menetelmää sopivaksi asiakastyön välineeksi. Eräs vastaaja ilmoitti työskentelevänsä täysi-ikäisten kanssa eikä kokenut, että menetelmä palvelisi kyseistä ikäryhmää parhaalla mahdollisella tavalla.

5.4 Muuta palautetta Omin Jaloin -projektiryhmälle

Kyselyn viimeisessä avoimessa kohdassa oli kyselyyn vastanneilla mahdollisuus antaa palautetta Omin Jaloin -projektiryhmälle. Tähän kohtaan vastauksia tulikin runsaasti. Useimmissa vastauksissa ilmaistiin, kuinka helppokäyttöiseksi menetelmä on koettu arjen asiakastyössä. Lisäksi erään vastaajan mielestä menetelmä on tuonut arvostusta sekä uskottavuutta yksilöohjaukseen. Toisaalta menetelmää toivottiin myös kehitettävän.

”Erittäin hieno menetelmä, jota kannustaisin käyttämään asiakastyön välineenä varsinkin nuorisotyön puolella. Se on mielestäni todella matalankynnyksen palvelua ja nimenomaan sitä keskustelemaa, dialogista työtettä mitä tarvitaan tällä hetkellä”.

Kiitosta saivat myös menetelmä koulutukset, jotka koettiin toimiviksi ja menetelmän käyttöönottoa tukeviksi. Kuitenkin monia vastauksia väritti se kuinka menetelmäkoulutuksen läpikäyneiden konkreettinen menetelmän käyttöönottoa rajoittaa ajankäytöllisten resurssien vähäisyys. Omin Jaloin -menetelmän suurimmaksi eduksi koettiin kuitenkin se, että menetelmän

osia voi käyttää yhdessä ja yksittäin, esimerkiksi keskustelun avaajina. Menetelmä koettiin hyväksi perusmalliksi, jota oli helppo soveltaa asiakkaan tarpeiden mukaisesti lisäämällä mahdollisesti tarvittavia elementtejä työntekijän kokemuksen mukaan, jos työntekijän mielestä käsiteltävä aihe ei ole tarpeeksi syvällinen. Vastauksissa kävi ilmi myös, että menetelmää on sovellettu yksittäisten tehtävien kautta käytettäväksi esimerkiksi myös ryhmätöihin.

”Joskus olen käyttänyt yksittäisiä tehtäviä esim. ryhmien kanssa. Olen myös tehnyt ryhmän kanssa kaikki tehtävät. Jos Valomerkki-keskustelussa on ylittynyt riski- tai suurkulutus pisteet, olen pyytänyt Omin Jaloin -menetelmään. Silloin olen melkein puhtaasti pitäytynyt menetelmässä. Jos jonkunlaista muuta huolta ilmenee esim. tietokoneriippuvuutta tai muita ongelmia, menetelmä ei ole tarpeeksi ”syvällinen”. Kuitenkin menetelmää voi käyttää pohjana työskentelyssä ja ottaa tarvittaessa muita elementtejä mukaan”.

Menetelmä koettiin hyväksi esimerkiksi nuorisotyötä tekeville. Sen koettiin lisäävän muun muassa yhteistyötä nuorisotyön sekä sosiaalitoimen välillä. Menetelmän koettiin palvelevan ehkäisevän lastensuojelun periaatteita varhaisena puuttumisena.

6 Johtopäätelmät

Tutkimukseen liittyvät johtopäätökset on tehty teoreettisen viitekehyksen ja tutkimuskysymysten pohjalta. Tutkimuskysymykset syntyivät työelämälähtöisesti palvelun opinnäytetyön tilaajan tarpeita ja menetelmän mahdollisia kehittämistavoitteita. Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että Omin Jaloin -menetelmä on osaltaan vastannut palvelun tarpeeseen, jota on ilmennyt asiakasmäärien kasvaessa rajusti sosiaali-, kasvatus- ja terveysalalla. On syntynyt tarve löytää ennaltaehkäiseviä, tehokkaampia ja vaikuttavampia keinoja puuttua paikoittain ilmenevään nuorison riskikäyttäytymiseen. Ehkäisevän lastensuojelun kriteerien mukaisesti mahdolliseen oirehtimiseen tulisi puuttua ennalta, tarjoamalla ehkäiseviä palveluita. Saamani tutkimustuloksien pohjalta on selvää, että Omin Jaloin -työn kaltaiselle menetelmälle on tarvetta laajalla sosiaali- ja terveysalan kentällä.

Ensimmäisten tutkimuskysymyksen tavoitteena oli selvittää, kuinka menetelmää on käytetty Omin Jaloin -menetelmäkoulutuksen jälkeen arjen asiakastyössä ja miten menetelmää on käytetty. Kyselyyn vastanneista 83 % on käyttänyt menetelmää hyväkseen asiakastyössään, joko osatehtävinä tai kokonaisuutena. Mielenkiinto menetelmää kohtaan näkyy konkreettisesti menetelmän käyttämisessä. Menetelmää on käytetty soveltaen asiakkaan sen hetkisen elämän tilanteen mukaan muovaamalla osatehtäviä tarpeiden mukaiseksi. Omin Jaloin -työtavalla asiakkaaseen voidaan vaikuttaa parhaiten menetelmään kuuluvia tehtäviä kokonaisuutena hyödyntäen. Tutkimustulosten mukaan menetelmää kuitenkin hyödynnetään eniten osatehtävien kautta. Tämän vuoksi voidaan todeta, ettei menetelmää käytetä ohjeistuksen mukaisesti.

ti. Voidaan pohtia, onko osa koulutukseen osallistuneista ymmärtänyt menetelmän ydintä. Menetelmää ilmoitti käyttävänsä säännöllisesti kyselyyn osallistuneista ainoastaan 21 %. Tämän tutkimustuloksen perusteella voidaan todeta, ettei menetelmän käyttö ole juurtunut osaksi asiakastyön käytänteitä.

Pohdittaessa, minkä ammattikunnan tarpeita menetelmän käyttöönotto tutkimuksen perusteella parhaiten palvelisi, ei selkeää vastausta löytynyt. Tutkimustulosten pohjalta voidaan esimerkiksi nostaa pohdintaan erityisnuorisotyöntekijän toimenkuvan sopiminen menetelmän käyttöön verrattuna kuraattorin toimenkuvaan. Näitä kahta eri toimenkuvaa yhdistää arjen asiakastyön merkitys ja toisaalta niitä erottaa erilaiset asiakasmäärät sekä se, miten asiakassuhteet määrittyvät. Koulukuraattorin asiakaskunta koostuu koulun oppilaista, kun taas erityisnuorisotyöntekijöiden asiakkaat määrää usein palvelun tarve.

Saamieni tutkimustulosten perusteella voidaan todeta kyselyyn osallistuneiden erityisnuorisotyöntekijöiden käyttävän menetelmää työssään, kun taas kouluissa toimivista, kyselyyn osallistuneista, kuraattoreista ainoastaan puolet käyttää menetelmää säännöllisesti työssään. Kyselyyn osallistuneet koulukuraattorit ilmoittivat hyödyntäneensä enemmän menetelmään kuuluvia osatehtäviä. Tämä tutkimustulos korreloi koulukuraattoreiden suurien asiakasmäärien sekä pienten henkilöstöressurssien kanssa. Oppilashuollon asiakasmäärät kasvaneet siinä määrin, että aika asiakasta kohden on lyhentynyt ja mahdollisuudet näin kokonaisvaltaiseen asiakkaan elämän kartoitukseen ja ehkäisevään työhön ovat vähentyneet. Tällaisella ammattiryhmällä ei ole käytännön mahdollisuuksia hyödyntää näin intensiivistä asiakastyön menetelmää oppilasmäärien ollessa yhtä suuret. Olisi mielenkiintoista haastatella koulutukseen osallistunutta koulukuraattoria ja samalla syventää tietoa menetelmän käyttöönottoon liittyvistä haasteista.

Toisen tutkimuskysymykseni pohjalta etsin opinnäytetyössäni vastauksia siihen, onko Omin Jaloin -menetelmä vastannut kouluttautuneiden työelämän tarpeita. Omin Jaloin -työtä ohjaavan ehkäisevän lastensuojelulain mukaisesti tukea lasten ja nuorten kasvuun ja kehitykseen annetaan tarpeen vaatiessa monessa eri yhteiskunnallisessa palveluelimessä sosiaali- ja terveysalalla. Tutkimustuloksissa ilmeni, että sosiaali-, kasvatus- ja terveystieteillä työtä tekevä ammattihenkilöstö kokee menetelmällisyyden tuovan asiakastyöhön laadullisuuden lisäksi johdonmukaisuutta.

Menetelmän käyttöönottoon ja menetelmän kokonaisvaltaiseen käyttöön on kyselyn tuloksien perusteella vaikuttaneet suuret asiakasmäärät ja asiakasta kohden käytettävän ajan vähäisyys. Tutkimustuloksista voidaan huomata, että juuri erityisesti ohjaus- ja neuvontatyötä tekevät ovat käyttäneet menetelmää työssään hyväksi. Voidaan siis huomata yhtäläisyyksiä menetelmällisyyden tarpeesta arjen asiakastyön tukena ja siinä, ettei Omin Jaloin -menetelmän

kaltaista pitkäjänteistä asiakastyön menetelmää ole voitu käyttää laaja-alaisesti koko asiakaskunnan kanssa. Menetelmää ei täten ole voitu läpikäydä asiakkaiden kanssa kokonaisuutena liian suuren asiakas määrän vuoksi, joten menetelmästä on hyödynnetty ainoastaan osatehtäviä.

Menetelmän käyttöönottoprosenttiin on osaltaan voinut vaikuttaa projekti aikana toteutettujen menetelmäkoulutusten ilmaisuus niihin osallistujille. Menetelmäkoulutukseen on saatettu osallistua halusta tutustua menetelmään, vaikkei osallistumisen taustalla olekaan ollut halua eikä kykyä ottaa menetelmä käyttöön. Uuden asiakastyön menetelmän käyttöönotto koko työyhteisössä ei ole yksinkertainen asia. Useasti käytänteet työyhteisössä ovat monivuotisia, ja toisenlainen tapa kohdata asiakas on uusi koko työyhteisölle. Jotta uudenlainen menetelmä voitaisiin ottaa asiakastyöntavaksi, on uudenlaisesta toiminnasta saatava selkeitä hyötyjä. Jos työyhteisössä tai yhteistyöverkostossa ei ole menetelmän puolestapuhujia ja konkreettisten hyötyjen näkijöitä voidaan olettaa, ettei myöskään menetelmä tule asiakastyön tavaksi. Kuten tutkimustuloksissa ilmeni, Omin Jaloin -työskentelyn kaltainen menetelmällisyys asiakastyön tukena on suhteellisen uusi toimintatapa sosiaali- ja terveysalalla, joten on ilmeistä, ettei menetelmän todellinen vastaavuus alan tarpeisiin näy vielä tekemäni tutkimuksen perusteella.

7 Tutkimuksen luotettavuus

Pohjana tekemälleni opinnäytetyölle oli työelämälähtöiset tarpeet. Haastavin osuus tutkimuksen tekemisessä oli luoda tarpeeksi validi kyselylomake, jonka avulla saadut tutkimustulokset olisivat mahdollisimman luotettavia. Validiteetilla tarkoitetaan valitun tutkimusmenetelmän kykyä mitata tutkittavia, tutkijan määrittelemiä, tutkimuskohteita. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 226.) Tutkimukseen liittyvien aikataulullisten seikkojen ja tutkimusryhmän laajuuden vuoksi tutkimusmenetelmäksi valittiin kvantitatiivinen verkkokysely. Jotta kysely olisi mahdollisimman validi, pyrin tutkimukseen liittyvät kysymykset muotoilemaan niin, että ne olisivat ymmärrettävät huolimatta siitä, mihin ammattikuntaan kyselyyn osallistuja kuuluu. Epäselyvyyksiä ehkäistäkseni pyrin välttämään ammattisanaston käyttöä.

Hyvään tutkimukseen liittyy myös vaatimus tutkimuksen luotettavuudesta. Kyselyn luotettavuudella, reliabiliteetilla, mitataan tulosten tarkkuutta. Tutkimustulokset eivät saa olla satumanvaraisia vaan tulosten pitää kuvata tutkittavaa aihetta (Heikkilä 2005, 30). Omin Jaloin -menetelmän käyttöprosenttia voidaan tutkia tekemäni kyselylomakkeen avulla myös tulevana vuosina.

Tutkimuksen luotettavuutta pohdittaessa on syytä tarkastella, ovatko tutkimustulokset luotettavia ja kuvaavatko tulokset koko otosryhmää. Kyselyn kohderyhmä koostui projekti aikana

menetelmäkoulutukseen osallistuneista. Kysely lähetettiin sähköposti osoitteisiin, jotka menetelmäkoulutukseen osallistuneet antoivat koulutuksen yhteydessä. On mahdollista, että työpaikan vaihdokset tai muut seikat ovat osaltaan vaikuttaneet vastausprosenttiin. Vaikka vastausprosentiksi muodostui vain 23 %, voidaan todeta tulosten kuvaavan kyselyyn osallistuneiden mielipiteitä.

Objektiivisuuden näkyminen tutkimuksen tekemisessä on olennainen osa hyvän tutkimuksen tekemisessä. Objektiivisuus näkyy tutkimuksen tekemisessä niin, että tutkija tekee tutkimuksessaan subjektiivisia valintoja tutkimusmenetelmiä valitessaan sekä muotoilee kysymykset ja raportoi tulokset. Jos tutkija haluaa objektiivisuuden toteutuvan tekemässään tutkimuksessa on varmistettava, ettei tutkijan henkilökohtainen mielipide näy missään tutkimusprosessin vaiheessa (Heikkilä 2005, 30-31). Objektiivisen näkökulman tuominen tutkimukseen saattaa muodostua haasteeksi tutkijoille, joilla on henkilökohtainen yhteys tutkittavaan aiheeseen. Tässä vaiheessa on tutkijan vastuulla tuottaa tutkimusmateriaalia, jossa eivät näy tutkijan henkilökohtaiset mielipiteet. Vaikka itselleni menetelmä on tuttu entuudestaan, koin silti onnistuneeni tutkijana tuottamaan verkkokyselyn, jossa ei näkynyt henkilökohtainen kantani menetelmästä ja tutkimustuloksia tarkastellessani pystyin tuottamaan kriittistäkin materiaalia.

8 Jatkotutkimuksen tarve

Opinnäytteeni tuloksia läpikäydessäni syntyi menetelmän kehittämiseen liittyviä ehdotuksia. Yksi opinnäytetyötäni ohjaavista tavoitteista oli tuottaa tietoa menetelmän konkreettisesta käytöstä arjen asiakastyössä, jotta menetelmää voitaisiin kehittää sitä käyttävien tarpeita paremmin palveleviksi. Tutkimustulosten pohjalta sekä kyselyyn osallistuneiden keskuudesta nousi toive menetelmän kehittämiseksi. Toivottiin muun muassa tehtävien tavoitteiden selkeyttämistä. Esitettiin toive, että menetelmästä kehitettäisiin vieläkin yksinkertaisempi, nopeammin läpikäytävä asiakastyön väline. Muutaman menetelmään kuuluvan osatehtävän kehittäminen koettiin tarpeelliseksi, jotta tehtävien tarkoitusperät olisivat helpommin ymmärrettävissä.

Saamieni tutkimustulosten kautta syntyi seuraavankaltainen jatkotutkimuksen aihe. Kommentissa nousi esille toive tutkia Omin Jaloin -menetelmää ehkäisevänä toimintana osana ehkäisevää lastensuojelua yliopistollisen tutkimuksen silmin. Kommentoija koki, ettei ehkäisevästä toiminnasta sekä menetelmistä ole riittävästi yliopistollista tutkimusta. Jos tekemästäni tutkimuksesta tehtäisiin vastaavanlainen tutkimus uudestaan muutaman vuoden kuluttua, saataisiin todenmukaisempaa tietoa, miten Omin Jaloin -työskentelytapa on asettunut koulututtuneiden arjen asiakastyön rutiineihin vai käytetäänkö menetelmää ollenkaan. Koska menetelmä on vielä varsin uusi, tekemäni opinnäytetyötä voidaan pitää vain pintaraapaisuna pohti-

essa sitä, onko menetelmälle todellista tarvetta sosiaali-, kasvatust- ja terveysalan moninaisella asiakastyönkentällä.

Lähteet

Kirjalliset lähteet

Aaltola, J. & Valli, R., toim. 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Jyväskylä: PS-kustannus.

Arola, M., Blomqvist, K., Salminen, M., Tarjanne, A. & Hiltunen, T., (toim.) 2010. Omin Jaloin. Ehkäisevän lastensuojelun menetelmä -työkirja. Espoo: Star-Offset.

Blomqvist, K., 2010, Omin Jaloin -menetelmän ja siinä käytettävien kirjallisten tehtävien kehittäminen Lohjan kaupungin erityisnuorisotyössä, Diakonia-ammattikorkeakoulututkinto. YAMK. Opinäytetyö.

Cederlöf, P. 2004. Nuorisotyö ja sen haasteet pienissä kunnissa. Helsinki: Nuoristutkimusverkosto.

Heikkilä, T., 2005. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Prima.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P., 2007. Tutki ja kirjoita. 13., osin uudistettu painos Keuruu: Otava.

Huhtajärvi, P. 2007. Ammatillinen etsivätyö. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A., (toim.) 2007. Nuorisotyötä on tehtävä: menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Laine, T. Hyväri, S. & Vuokila-Oikkonen, P., toim. 2010. Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi.

Mannström-Mäkelä, L. & Saukkola, K., 2008. Voimaannuttavan ohjaamisen käsikirja. Helsinki: Palmenia.

Törrönen, M. & Vornanen, R., 2004. Lastensuojelun ehkäisevätyö. Teoksessa Puonti, A., Saarnio, T. & Hujala, A., (toim.) Lastensuojelu tänään Jyväskylä: Gummerus.

Vänskä, K., Laitinen-Väänänen, S., Kettunen, T. & Mäkelä J., 2011. Onnistuuko ohjaus? Sosiaali- ja terveysalan ohjaustyössä kehittyminen. Helsinki: Edita Prima.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Nuorisolaki 27.1.2006/72

Sähköiset lähteet

Sosiaaliportti. Ehkäisevä lastensuojelu. Viitattu 13.2.2012
<http://www.sosiaaliportti.fi/Page/3a364f19-b5e0-4cb8-aeaa-62b67c2de37f.aspx>

Terveys ja hyvinvoinninlaitos. Lastensuojelu 2010. Viitattu 13.10.2012
http://www.stakes.fi/tilastot/tilastotiedotteet/2011/Tr29_11.pdf

Kuvat

Kuva 1 Ristiin pelaamisen timantti (Blomqvist 2010, 61). **Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**

Kuviot

Kuvio 1 Vastaajien sukupuoli ja ikäjakauma	20
Kuvio 2 Työnimikkeeni	21
Kuvio 3 Työpaikkani sijaitsee	22
Kuvio 4 Osallistuin Omin Jaloin -koulutukseen	24
Kuvio 5 Menetelmän käyttö	25
Kuvio 6 Tehtävien käyttö	27

Liitteet

Liite 1. Kyselyn runko	42
------------------------------	----

Liite 1. Kyselyn runko

- 1) Kyselyyn vastaajan yhteystiedot
 - Sähköposti
 - Puhelin
 - Yritys/Organisaatio

- 2) Sukupuoli *
 - Mies
 - Nainen

- 3) Ikä*
 - 18-23
 - 24-30
 - 31-35
 - 36-40
 - 41-45
 - 46-50
 - 51-55
 - 56-60
 - 61-65
 - 66-

- 4) Työnimikkeeni *
 - opettaja
 - psykologi
 - sairaanhoitaja
 - terveydenhoitaja
 - koulukuraattori
 - nuorisotyöntekijä
 - erityisnuorisotyöntekijä
 - etsiväntyöntekijä
 - sosiaalityöntekijä
 - perhetyöntekijä
 - ohjaaja
 - muu, mikä?

- 5) Maakunta, jossa tämänhetkinen työpaikkani sijaitsee. *
 - Ahvenanmaa
 - Etelä-Karjala
 - Etelä-Pohjanmaa
 - Etelä-Savo
 - Kainuu
 - Kanta-Häme

- Keski-Pohjanmaa
- Keski-Suomi
- Kymenlaakso
- Lappi
- Pirkanmaa
- Pohjanmaa
- Pohjois-Karjala
- Pohjois-Pohjanmaa
- Pohjois-Savo
- Päijät-Häme
- Satakunta
- Uusimaa
- Varsinais-Suomi

6) Koulutustaustani *

- perustutkinto
- alempi korkeakoulututkinto tai vanha opistotason tutkinto
- ylempi korkeakoulututkinto
- yliopistotutkinto

6) Työkokemukseni alalta*

- alle 5 vuotta
- 6-10 vuotta
- 11-15 vuotta
- 16-20 vuotta
- yli 20 vuotta

7) Asiakkaiden ikä

- en tee asiakastyötä
- alle 13 vuotiaat
- 13-17 vuotiaat
- 18-29 vuotiaat

9) Osallistuin Omin Jaloin -koulutukseen*

- vuonna 2010 (Lohja, Salo, Jyväskylä, Nurmijärvi, Mikkeli)
- vuonna 2011 (Lohja, Oulu, Helsinki)
- Olen saanut menetelmän käyttööni muualta, kuin menetelmä koulutuksen kautta. Mistä?

10) Menetelmän käyttö*

- Menetelmä on säännöllisesti käytössä työssäni
- Olen käyttänyt menetelmää kokonaisuutena muutamia kertoja.

- Olen hyödyntänyt menetelmään kuuluvia tehtäviä yksittäin (Siirry kohtaan 12).
- Olen aikaisemmin käyttänyt menetelmää, mutta en käytä sitä tällä hetkellä
- En ole käyttänyt menetelmää (Siirry kohtaan 17).

11) Omin Jaloin -asiakasmäärä koulutuksen jälkeen kokonaisuudessa

- Minulla ei ole ollut Omin Jaloin -asiakkaita
- 1-10 asiakasta
- 11-15 asiakasta
- 16-20 asiakasta
- 21-30 asiakasta
- 31-40 asiakasta
- 41-50 asiakasta
- yli 50 asiakasta

12) Vuoden 2011 asiakasmäärä

- Minulla ei ole ollut Omin Jaloin -asiakkaita vuonna 2011
- 1-5 asiakasta
- 6-10 asiakasta
- 11-15 asiakasta
- 16-20 asiakasta
- 21-25 asiakasta
- 26-30 asiakasta
- yli 30 asiakasta

13) Mitä osioita olet käyttänyt

- Olen käyttänyt menetelmää kokonaisuutena
- Perustietolomake
- Tulevaisuuden suunnitelma -tehtävä
- Vahvuudet ja kehityssuunnitelmani -tehtävä
- Rahankäyttö -tehtävä
- Perheeni -tehtävä
- Terveys ja hyvinvointi -tehtävä
- Sosiaaliset toimintaympäristöt -tehtävä
- Päihdemittari -tehtävä
- Rikkeet -tehtävä
- Arvopeli
- Huolimato -tehtävä

14) Onko jokin tehtävä tai yksittäinen kysymys tuntunut tarpeettomalta? Mikä ja miksi?

15) Mitä haluaisit muuttaa tehtävien sisällöissä tai mitä lisäisit niiden sisältöön?

16) Tukimateriaalien merkitys (esim. Omin Jaloin -muistitikku)

- Olen kokenut tukimateriaalit hyödylliseksi asiakastyöni kannalta
- Tukimateriaaleilla ei ole ollut suurta merkitystä työssäni
- En ole käyttänyt tukimateriaaleja
- En ole saanut tukimateriaalia käyttöni

17) Oletko hakenut jostain muualta lisätukea (esim. muut menetelmät ja vertaistuki) menetelmän käyttöön? Mistä

18) Menetelmän käyttöönottoon on vaikuttanut

19) Muut menetelmän käyttöönottoa edistäneet tekijät?

20) Muut menetelmän käyttöönottoa estäneet tekijät?

21) Muuta palautetta Omin Jaloin -projektiryhmälle.

22) Olen valmis tarvittaessa vastaamaan lisäkysymyksiin.

- Ei
- Kyllä